

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

**Resolutoriu[m] dubio[rum] circa celebrationem
missa[rum] occurrentium**

Heynlin, Johannes

Colonie, 1493

urn:nbn:de:hbz:5:1-37213

chel

Inc 548⁸⁰

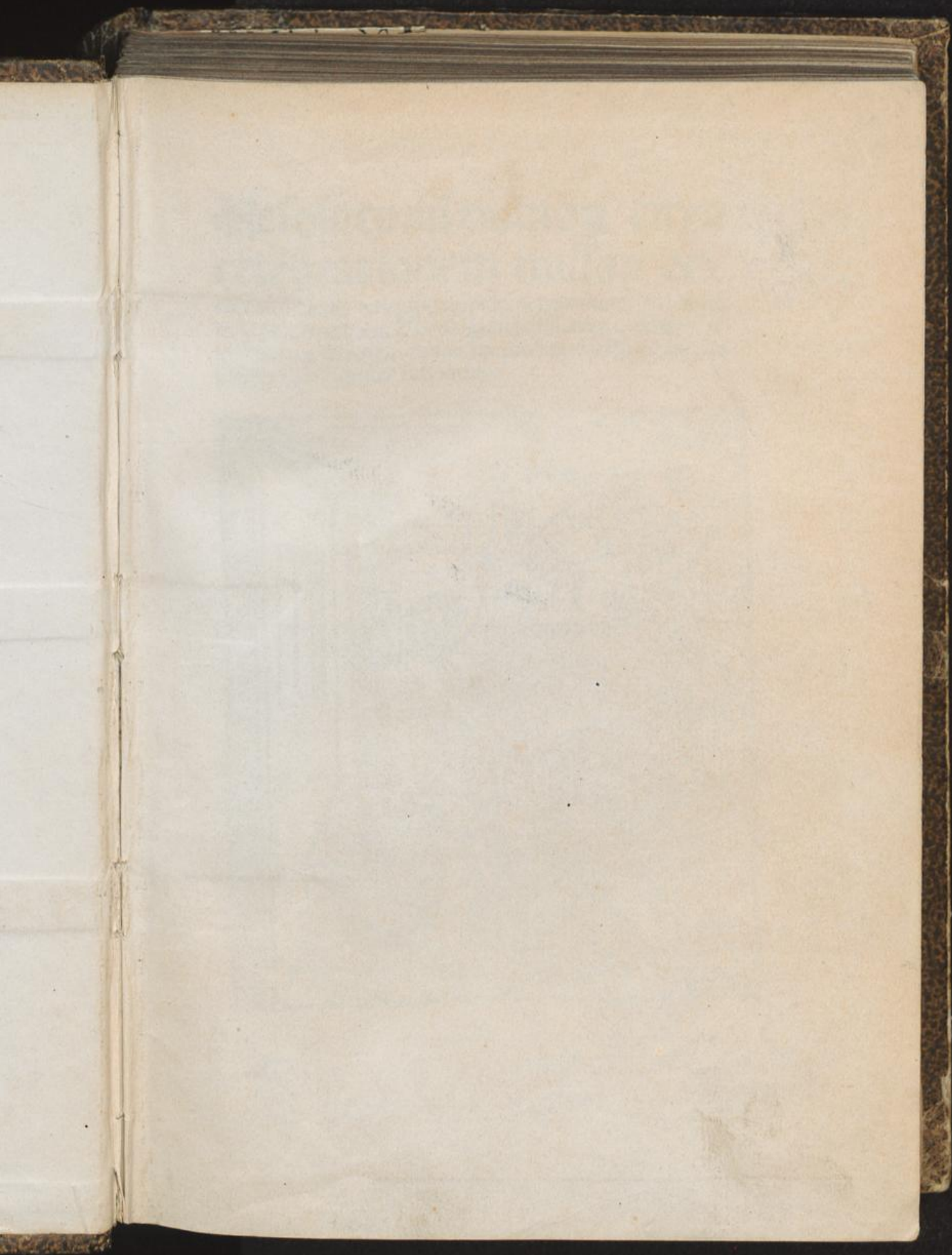
angelb. : Inc. 1025

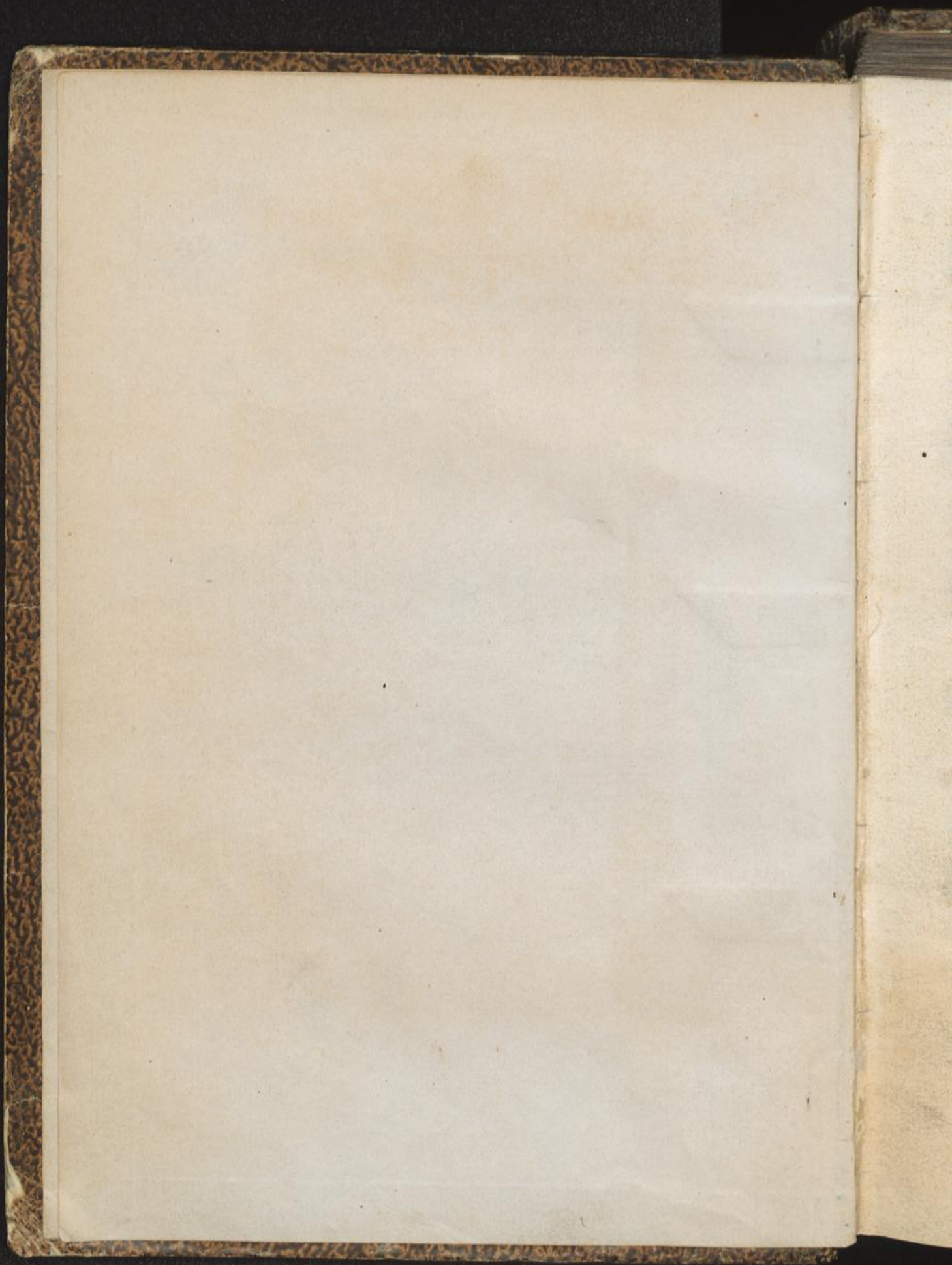
Inc. 96

Inc. 29

Inc. 809 i

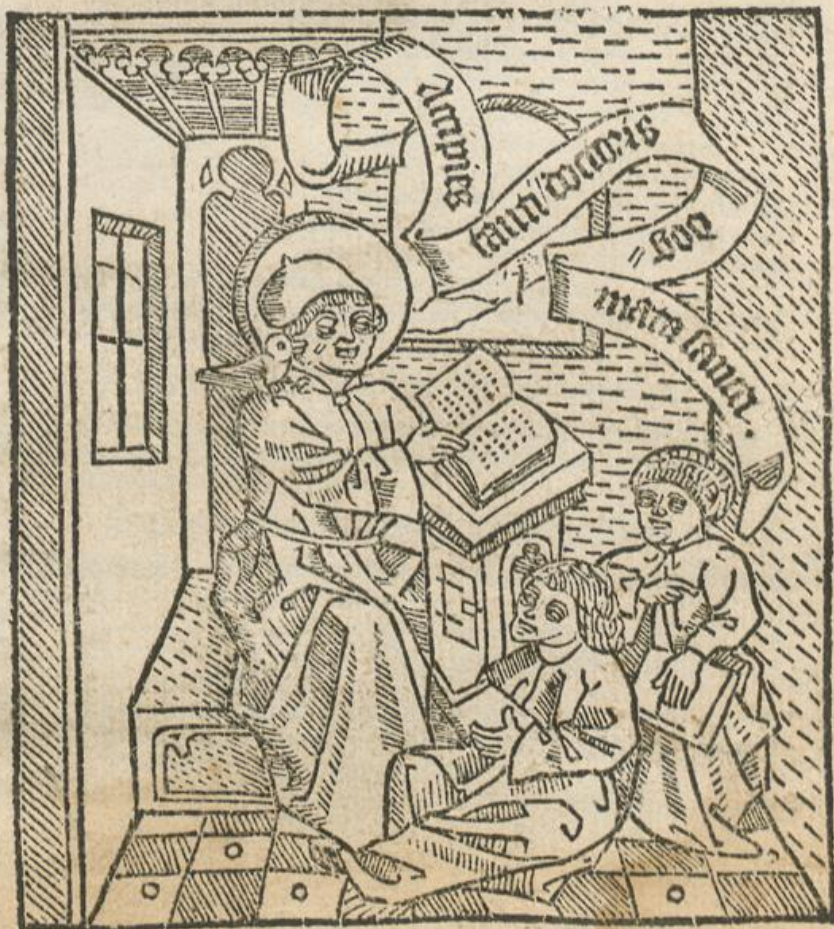
Inc 548

Resolutorium dubiorum circa celebrationem missarum oc-

currentium. per venerabilem patrem dominum Johannem
de lapide doctorem Theologum parisiensem, ordinis Car-
tusiensis. ex sacrorum canonum probatorumque doctorum
sententiis diligenter collectum

Ex Bibliotheca Domus Treuerica Barenit
à Metternich, Winnenburo p.

Summariū operis

Subsequentis operis in quo dubia circa missarum celebrationem occurrētia pertractant distinctio. cum summa/rio in singulis partibz pntentorū expositione

c Otus sequens tractatus in decem capitula partitur

- I** Premittit intentionem collectoris cū materia tractāda. tractādozūq; numero. distinctione z ordine
- II** Ministri siue psonā ad celebrādū idoneam
- III** Locum celebrādi puenientem
- III** Tempus pgruū in quo celebrari debet
- V** Est de dubijs Materialia exteriora que ad ornatū vel congruentiam celebratōis requiruntur
- VI** Occurrentis/ bus circa Ceremonias puetas z obseruādas in missa et circa eam. tā in agendis q̄ in dicēdis.
- VII** Materiā ad psecrādū aprā. panē scz z vinū
- VIII** Consecratōis isti⁹ sacramēti debitā formā
- IX** De intentione ac rōne eoz que in missa dicūtur
- X** De rōne et significatōe eozum que in missa et circa eam arguunt cum breui epilogo et pclusionē huius operis

Capitulum

Capitulum primum habet duos tractatus

- Primus** premittit collectoris intentiōez. materiāq; tractādā annotat
- Secūdus** per resolutōem dubij exponit tractandorum numerū. distinctiōem atq; ordinem

Articulus

Capitulum secūdū qnq; includit articulos

- Resoluit** septem dubia circa ministrum celebraturū ratione ordinis et officij sui executionis occurrentia
- I** Quis sit minister ad celebrādū idone⁹ q̄ntū ad psonē pdirōnem
- II** De eo qui credit se in sacerdotem rite esse ordinatū. et tamen non est sic ordinatus
- III** De eo q̄ post missam inceprā hz psciam q̄ non sit rite ordinatus
- III** De heretico. scismatico. degradatozē. an scz tales possint pficere hoc sacramentū z ordinare celebrare
- V** De eo qui post missam inceprā recordat vel pcepit se esse excom/municatū. de quo prius nō habuit memoriā aut nesciuit
- VI** De eo qui post missam inceprā hz remorsum de irregularitate
- Resoluit** seprē dubia q̄ incidunt circa dispōnem corpis ipsius ministri
- I** De sacerdote muto vel priuato loquela
- II** De eo qui habet aliquem aliū corpore defectum
- III** De sacerdote leproso

Arti. p̄mus

Dubium

Articul⁹. ij.

Dubium

Summarium

	iii	De patiente morbum caducum
	v	De eo qui patitur fluxum sanguinis vel seminis
	vi	De polluto pollutione nocturna
Articul ⁹ . ii		Resoluit decem dubia emergentia circa habitudinē mentis ipsius ministri celebraturi quæcum ad intentionem. vsum rationis. culpam et gratiam.
	I	An requiratur intentio ministri
	II	Quid celebraturus intendere debeat
	iii	Qualis debeat esse intentio. an scilicet actualis requiratur
	iiii	De sacerdote furioso. lunatico. vel alia ex causa viti rationis puato
Dubium	v	De sacerdote demoniaco
	vi	De eo qui est in peccato mortali
	vii	De certitudine requisita quod non sit in peccato mortali
	viii	De eo qui estimat se esse in peccato mortali licet non sit.
	ix	De eo qui postquam missam incepit vel preparatus est recordatur peccati mortalis de quo non est confessus
	x	De perpetrare peccatum luxurie et statim post hoc penitente ac persistente.
Articul ⁹ . iii		Resoluit septem dubia quæ oriuntur circa ieiunium. sobrietatem. et somnum ministri
	I	De ieiunio ad ministrum celebraturum requisito
	II	De recordante post missam se ieiunium soluisse
	iii	De eo qui transglutit reliquias post præmestione in ore relictas.
Dubium	iiii	De eo qui gargarizando vel os lauando panem aquam aut vini transglutit
	v	De eo qui cibum vel potum tarda hora sumptum nondum digessit
	vi	De eo qui vomitum patitur vel passus est
	vii	De eo qui per totam noctem non dormiuit
Articul ⁹ . v.		Resoluit quinque dubia circa celebrationis abstinentiam eiusdemque frequentiam occurrentia
	I	De omnimoda celebrationis abstinentia
	ii	De celebrationis frequentia
	iii	De celebratione quotidiana
Dubium	iiii	De eo qui ad celebrationem bene dispositus est. et tamen abstinetur propter sacramenti reuerentiam.
	v	De celebratione vno die pluries fienda

Capitulum tertium duos continet articulos

Arti. primus		Resoluit quinque dubia circa locum celebrandi communem (videlicet ecclesiam) incidentia
	I	Quis sit locus communis debitus et conueniens ad celebrandum.
	ii	An licite possit quis extra ecclesiam celebrare
Dubium	iii	Quid agendum si in aliqua regione non inueniatur ecclesia consecrata
	iiii	An in mari aut fluminibus liceat celebrare
	v	An in omni loco consecrato licite possit celebrari
Articulus. ii		Resoluit septem dubia que circa locum proprium (videlicet altare) occurrere possunt

Operis

Resolvit sex dubia que circa locū p̄p̄iū sc̄z altare occurrere possunt

Articul⁹ .ij.

I An licite celebrari possit super aliquo alio q̄ altari

ij De qualitate altaris

iiij De operimentis z ornatu altaris

v An super quolibet altari p̄secrato liceat celebrare

Dubium

vi De altaris portatilis z ad celebrandum ap̄ri quantitate

De omissione alicuius sup̄ap̄ositorum

Capitulum quartū duos includit articulos

Arti. primus

Resolvit quatuor dubia occurrentia circa t̄ps celebrandi p̄mune. sc̄z dies

I An indifferenter in nocte z in die liceat celebrare

Dubium

ij An ne in aliqua nocte quis licite possit celebrare

iiij An liceat ante initium diei celebrare

v De celebrante qui credit diem incepisse z t̄n nondum incepit

Articul⁹ .ij.

Resolvit tria dubia q̄ se offerūt circa temp⁹ celebrandi p̄p̄iū. sc̄z horam

I Qua hora diei celebrare liceat

ij A quo tempore accipiendum sit principium diei

Dubium

iiij De non observante tempus celebrandi debitum

Capitulum quintum habet tres tractatus

Resolvit quinqz dubia q̄circa vestes z indumenta sacerdotalia insurgūt

Arti. primus

I An celebraturus sp̄alibz debeat indui vestibz z indumentis

ij Que et quot sint huiusmodi indumenta

iiij De benedictione talium vestium

Dubium

v De celebrante absqz vestibz et indumentis benedictis

De mundicia talium vestium et indumentorum ceterorumqz
correquisitorum

Articulus .ij.

Resolvit quatuor dubia que circa vasa ad celebrandum oportuna z ne-
cessaria occurrunt

Dubium

I An ad celebrandum specialia requirantur vasa

ij Que et quot sint huiusmodi vasa

iiij De materia talium vasorum

v De consecratione talium vasorum

Articul⁹ .iiij.

Resolvit octo dubia circa circumstantias et alia exteriora ad missam oc-
currentia et necessaria

Dubium

I De necessitate libri missalis

ij De exigentia ignis sine luminis cande-
le

iiij De oportunitate ministrantis ipsi celebranti

v De conditione et qualitate ministrantis

Quid si ministrans recedat de altari dimittendo celebrantem so-
lum. et postea reuertatur

vi Quid si postea non reuertatur

vii Quid de sacerdote recluso vel heremita z solitario celebraturo.

viii Quid si quis omitat aliquid de supradictis requisitis

a iiij

Summarium

Capitulū sextū tres in se claudit articulos

- Arti. primus** Resoluit decem dubia que oriuntur circa agenda et dicenda ante missam
- i An aliquid specialiter ante missam agendum sit
 - ii De debita et sufficienti preparatione ad celebrandum
 - iii Qualiter et in quibus celebraturus se debeat p̄bare et examinare
 - iiii Quanta requiratur diligentia ad predictam examinationem
 - v De certitudine sufficientis diligentie
 - vi In quo consistat sufficiens conscientie purgatio
 - vii Quid si celebraturus non possit habere confessorē
 - viii De ornatu conscientie celebraturi
 - ix An requiratur psolutio horarū canonicarū ante celebrationem.
 - x An preter sup̄dicta sint aliqua alia ante missam dicēda vel agēda
- Dubium**
- Articulus. ii.** Resoluit quatuordecim dubia circa dicenda et agenda in missa modūq; dicendi atq; agendi incidentia
- i Que sint in missa dicenda et agenda. et quo modo
 - ii An aliquid in missa dici debeat quod in missali nō p̄tinetur
 - iii An verba canonis secrete dici debeant
 - iiii An cetera verba alta et intelligibili voce dici debeant
 - v An in memorijs debeat aliquorum fieri nominatio
 - vi An ante celebratōem possit haberi memoria aliquorū nominatim.
 - vii An requiratur attentio celebrantis circa dicenda et agenda
 - viii An requiratur deuotio in celebrante
 - ix An celebrans debeat stare capite discooperto
 - x De quo debeat fieri ablutio post sumptionem sanguinis
 - xi An sacerdos a missa incepta possit desistere
 - xii Quid si sacerdos missa incepta moriatur vel in infirmitate incidat.
 - xiii Quid si celebrantis sanguis per nares erumpere incipiat
 - xiiii De sacerdote omittente aliquid vel aliqua de superioribus
- Dubium**
- Articulus. iii.** Resoluit quatuor dubia que occurrunt circa dicenda. agenda. et cauendū post missam
- i An aliqua specialiter sint dicenda post missę celebrationem
 - ii An aliqua sint specialiter agenda post missam
 - iii Que sint post celebrationem cauenda
 - iiii An statim post missę celebrationem liceat comedere vel bibere

Capitulum. vii. sex p̄tinet articulos

- Arti. primus** Resoluit sex dubia circa panem consecrandum occurrence
- i Quis et qualis debeat esse panis consecrandus
 - ii Quid si sacerdos percipiat panem non esse triticeum vel inde
 - iii Quid si panis appositus percipiat esse corruptus
 - iiii Quid si panis non fuerit appositus vel ablatu
 - v Quid si panis sit dispositus ad corruptionem
 - vi An in aliquo casu sacerdos possit dicere missam. et nō consecrare.
- Dubium**

Operis

4

Resoluit hic octo dubia que incidunt circa panem consecratum in altari ante sumptionem **Articulus. ij.**

- i** An sacerdos panem consecrans teneat sumere panem consecratum
- ij** An tali casu teneatur semper totum panem consecratum sumere **Dubium**
- iii** Quid agendum de particulis ab hostia consecrata resolutis
- iiii** Quid agendum si hostia vel pars hostie ceciderit in calicem de manu celebrantis
- v** Quid agendum si ceciderit hostia vel eius particula supra terram aut lapidem. aut supra aliud huiusmodi
- vi** Quid si sacerdos tangat hostiam cum naso. barba. mento. aut veste
- vii** Quid si hostia consecrata aliquo casu fuerit amota de altari et amissa.
- viii** Quid si corpus christi appareat sub specie carnis vel pueri

Resoluit septem dubia circa corpus christi post sumptionem occurrentia **Articulus. iij.**

- i** Quid si in sumptione sanguinis remaneat pars hostie in fundo calicis
- ij** Quid si post sumptionem sanguinis christi reperiantur particule de hostia resolute
- iii** Quid si post sumptionem sanguinis christi reperiatur super altari hostia aliqua integra
- iiii** Quid agendum est si celebrans statim post sumptionem corporis christi patiatur vomitum
- v** Quid si quis post sumptionem statim emittat per secessum **Dubium**
- vi** Quid si hostia consecrata et refuata inueniatur putrefacta aut corrupta
- vii** Quid si hostia consecrata comesta fuerit a mure vel alio animali bruto

Resoluit. xiiij. dubia que se ingerunt circa vinum prius consecratum **Articulus. iij.**

- i** Quod et quale debeat esse vinum consecrandum.
- ij** Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calicem
- iii** Quid si impositum fuerit vinum corruptum
- iiii** Quid si ex negligentia nihil in calicem positum fuerit
- v** Quid si vinum calici impositum sit dispositum ad corruptionem
- vi** An in musto possit confici hoc sacramentum
- vii** An vine integre permisceri possint vino consecrando.
- viii** An possit confici hoc sacramentum in hectare vel vino condito **Dubium**
- ix** An possit confici in vino puro sine permixtione aque
- x** Que et qualis debeat esse aqua vino permiscenda
- xi** De quantitate aque vino permiscende
- xii** An sufficiat quod aqua vino permisceatur in dolio
- xiii** An liceat sacerdoti celebranti non consecrare vinum facta prius consecratione panis
- xiiii** Quid si vinum dum consecrari debet deprehendatur congelatum

Resoluit octo dubia circa vinum consecratum ante sumptionem incidentia **Articulus. v.**

- i** Quid agendum si celebrans post consecrationem percipiat aquam non fuisse vino admixtam
- ij** An sacerdos celebrans teneatur semper sumere vinum consecratum siue sanguinem christi
- iii** Quid si sacerdos aliquis non possit sumere vinum. et sic neque sanguinem **Dubium**

a iij

Summarium

- Dubium** **Articul. vi**
- iii Quid si cum sumi debet sanguis xpi. species vini sit congelata
 - v Quid si aranea. musca. vel aliquid tale huiusmodi casualiter ceciderit in sanguinem christi
 - vi Quid si ante sumptionem sanguinis christi celebrans percipiat venenum esse immixtum
 - vii Quid si sanguis in in pre fuerit effusus. aut de calice stillauerit
 - viii Quid si sanguis ex toto fuerit effusus
 - Resoluit sex dubia q circa sanguinem post eius sumptionem occurrunt.
 - i Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis percipiat aliquam guttam adherere calici
 - ii Quid si huiusmodi guttam percipiat adherere casule. manipulo. vel alteri huiusmodi
 - iii De ablutione digitorum facienda sup calicem post sanguis sumptionem
 - iiii De eo qui post sumptionem corporis vel sanguinis christi vrgetur sputo vel tussi vel screatione
 - v De patiente vomitu post sanguinis christi sumptionem vel emittente per secessum
 - vi Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis christi deprehendat venenum aut animal venenosum fuisse in calice

Capitulum. viii. duos comprehendit articulos

- Arti. primus**
- Resoluit. xvi. dubia circa formam consecrationis panis emergentia
 - i Que sit sufficiens et debita forma consecrationis panis
 - ii An hec coniunctio. Enim. sit de substantia forme
 - iii An sacerdos proferens solum verba consecrationis super panem aptum consecret illum
 - iiii An per illa verba in aliud idioma mutata fiat consecratio
 - v An sacerdos addendo aliquid alia pba ad predictam formam consecret
 - vi An diminuens vel subtrahens aliquid de predicta forma psecret.
 - vii An incongrue proferens verba consecrationis consecret
 - viii An faciens transpositionem verborum consecret
 - ix An faciens interuallum in prolatione verborum consecret
 - x Quid si celebrans non recolat se dixisse verba consecrationis. aut aliqua alia que dici debent
 - xi An sacerdos per illam formam possit psecrare panem absentem
 - xii An sacerdos possit consecrare omnem panem presentem. in quacumque quantitate fuerit
 - xiii An sacerdos verba consecrationis proferendo consecret omnem panem super altari existentem
 - xiiii An pluribus hostiis appositis. et sacerdote intentionem suam in prolatione pboz solu ad illam dirigere quam manu tenet oes psecrentur
 - xv Quid si sacerdos intendat psecrare solum centum hostias. et apposite sint plures vel pauciores
 - xvi Quid si apposite sint multe hostie. et sacerdos intendat solu aliquas illarum consecrare
- Dubium**

Operis

Resoluit tria dubia. que incidunt circa formam consecrationis vini **Arti. ij**
i Que sit sufficiens et debita forma consecrationis vini
ij An omnia verba in illa forma posita sint de substantia forme **Dubium**
iii De significatione huius deonis calix in forma predicta

Capitulum nonum sex in se continet articulos

Premittit diuisionem totius missae in quatuor principales. In quarum	i ij iii iv	Preparatio Oblatio Consecratio Sumptio Gratiarum actio	Arti. i.
Arti. ii Subdiuidit partem	i ij iii iiii v	Primum Secundum Tertium Quartum Quintum	Arti. i. Arti. ii. Arti. iii. Arti. iiii. Arti. v.

Capitulum decimum habet articulos duodecim

Enumerat decem generalia que in missa praesertim solenni et circa eam aguntur. quorum	i ij iii iiii v vi vii viii ix x	Lotio Thurificatio Altaris osculatio Sacerdotis versio et salutatio Gestus variatio Iterata crucis signatio Hostie fractio Partis hostie in calicem missio Osculi pacis datio Vini non consecrati sumptio	Arti. i. Arti. ii. Arti. iii. Arti. iiii. Arti. v. Arti. vi. Arti. vii. Arti. viii. Arti. ix. Arti. x.
Arti. i. Declarat rationem et significationem	i ij iii iiii v vi vii viii ix x xi xii	primi secundi tercij quarti quinti sexti septimi octau. noni decimi	Arti. i. Arti. ii. Arti. iii. Arti. iiii. Arti. v. Arti. vi. Arti. vii. Arti. viii. Arti. ix. Arti. x. Arti. xi. Arti. xii.

Et inis summarum

Capitulum

Incipit tractatus dubiorum ac difficultatum circa officium missae et ea que ad debitam eiusdem celebrationem exiguntur frequentius occurrentium. iuxta sacrorum canonum constitutiones. probatorumque doctorum firmiores atque tutiores sententias resolutorius

Capitulum primum. De intentione collectoris. et materia tractanda. tractandorumque numero. distinctione atque ordine duos continens articulos.

Arti. i.

Premittens prefationem. intentum. tractandaque exponentem

Prefatio

Officium quanto maius et dignius est. tanto cum maiori cura sollicitudine atque diligentia exercendum est. Grauius enim quis delinquit si exequendo circa hoc negligentiam. defectum vel errorem aliquem admiserit. Inter omnia autem officia humane facultati premissa non est aliquod maius dignius aut difficilius. quam debita missarum celebratio. In qua sacramentum corporis et sanguinis ihesu christi redemptoris nostri consecratur. immolatur et sumitur. Sacro canone attestare. Non modica inquit res est unam missam facere. Et valde felix est. qui unam digne celebrare potest. Restat igitur ut nusquam cum grauiori periculo peccetur. quam si in executione huius dignissimi officii negligentia vel error committatur. Propter ut sacerdotes simplices qui noticiam canonum non habent. neque semper facilem recursum ad superiores suos aut ad viros doctos habere possunt. melius cauere valeant ne circa maximum istud misterium deficiant vel errent. Et ubi aliquod horum contigerit. debitis remediis emendare sciant. valde utile atque necessarium fore iudicauimus. ut circa hec oportuna eis tradatur instructio. Quod ut lucidius fiat circa singula que ad debitam missae celebrationem exiguntur. dubia frequentius occurrentia mouebunt. Ex quorum resolutionibus pergrua ipsis defectibus et erroribus remedia atque cautele poterunt adhiberi.

Arti. ii.

Numerum distinctionem et ordinem tractandorum per dubij solutionem prenotans

Ad prenoticiam tractandorum premititur hoc dubium

Dubium. i.

Quot et que ad debitam ac ordinatam dignissimi sacramenti eucharistie et missae celebrationem requirantur

I	Minister sine sacerdos ad celebrandum ydoneus
ii	Locus celebrandi conueniens
iii	Tempus celebrandi congruum
iiii	Materialia ad ornatum vel congruentiam celebrationis opportuna. ut vestes. et cetera huiusmodi
v	Ceremonie iudicandas et agendas prout sunt
vi	Materia ad perscrandum apta. scilicet panis et vinum

Quis solutio est
Sunt noue generalia. ad que omnia necessaria reduci possunt

Sol.

Secundum

- vij Forma psecratis vtriusq; debita
vii Noticia intentionis ac rationis eorum
que in missa dicuntur
ix Intelligentia rationis et significationis
eorum que in missa et circa eam aguntur

Circa hec que dubia ac difficultates sepius obuiunt sacerdotibus missas celebraturis aut celebrantibus per nouem sequentia capitula elucidabuntur

Capitulum secundum de dubijs occurrentibus circa ministrum sine persona ad celebrandum idoneam quinque includens articulos

Sex dubia resoluens circa ministrum celebraturum ratione ordinis et officij sui executionis occurrentia

Art. i.

I Quis sit minister ydoneus ad celebrandum et perficiendum siue consecrandum corpus et sanguinem christi

Sol. Solus sacerdos rite ordinatus

ij Utrum ille qui credit se rite esse ordinatum et tamen non est rite ordinatus. perficiat hoc sacramentum

Sol. De hoc non habet certitudo. pie tamen credi potest quod perficiat pro salute ecclesie. et quod summus sacerdos suppleat defectum. et quod non permittat periculum imminere ecclesie sue. et eam decipi

iii Quid agendum si quis post inceptam missam habeat conscientiam quod non sit sacerdos rite ordinatus

Sol. Si hoc contingat ante consecrationem. tunc dimittat missam imperfectam aut conscientiam deponat. Si post consecrationem. procedat. et postea superioris suum accedat. et casum sibi exponat

iiii Utrum hereticus. schismaticus. degradatus. infamis. irregularis. excommunicatus vel suspensus possit perficere hoc sacramentum. et ordinate celebrare

Dubium

Sol. Quilibet istorum potest perficere. sed non debet. quia perficiendo peccat. Et ita nullus istorum potest ordinate celebrare

v Quid agendum sit si quis post missam inceptam recorderet se esse excommunicatum. de quo prius non habuit memoriam

Sol. Si contingat hoc ante consecrationem tutius est ut missam deferat. nisi tamen meatur graue scandalum. Si post consecrationem. assumat propositum humiliter percedi absolutionem et satisfaciendi. et procedat in missa

vi Quid agendum sit si quis post missam inceptam habeat remorsum de irregularitate

Sol. Si fiat ante consecrationem. tutius est quod missam deferat Si post consecrationem. doleat. et proponat atque conetur facere quod in se est. et procedat

Resolues sex dubia que incidunt circa dispositionem corporis ipsius ministri
I Utrum sacerdos mutus vel loquela priuatus possit consecrare seu perficere hoc sacramentum

Art. ij.

Sol. Non. quia cum perficiens habere facultatem sermonis siue loquere. quam si amiserit post susceptum ordinem perficere non potest. eo quod non potest verba consecrationis et alia preferenda vel dicenda dicere

ij Utrum huiusmodi aliquem alium defectum in corpore possit missam celebrare

Summariū

Sol. Si h̄z aliquē defectū qui reddit eum inhabilē aut impotentē ad dicendū vel faciendū ea que ad debitam celebrationē exigunt̄ puta si careat visu vel digitis quibz tractari leuari vel frangi debeat hostia. Vel si habeat alium defectū notabilē. qui s̄m iudiciū prelati sui ordinarij generet scandalū si celebret. nō p̄t celebrare. Quis possit altā q̄ sunt sacerdotal' ordinis exercere

iiij Sol. Utrum leprosus possit celebrare missam
Si nō sit factus impotēs per corrosione mēbroz potest celebrare in occulto. Corā alijs tñ leprosis p̄t etiā celebrare i publico

iiij Sol. Utrum patiens morbum caducum possit celebrare
Si cadat frequēter. vel emittat spumā aut vocem pfusam. nō potest celebrare. Si vero raro cadat. nec emittat spumā rē. potest dūmodo habeat coadiutorē sacerdotem

v Sol. Utrum patenti fluxū sanguinis vel seminis liceat celebrare
Licet. nisi aliud impedimentū obster. Si quis talem fluxum sanguinis patiat̄. vt suscepta in stomacho statim p̄ secessum emittat. celebrare nō debet.

vi Sol. Utrum pollutus pollutione nocturna possit licite celebrare
Pollutio nocturna quāvis s̄m se p̄siderata non sit peccatū ex eo q̄ absq̄ visu liberi arbitrij p̄tingit. tñ rōne sue cause h̄z q̄nq̄ peccatum annexū. cuius est effectus vel signum Ideo p̄mo p̄sideranda est pollutionis nocturne causa. que triplex esse p̄t. Prima est extrinseca spūalis. s. demonū illusio. que q̄nq̄ puenit ex p̄cedēti negligētia p̄parationis ad deuotionē. p̄sertim cum quis ad dormiendū accedit. que potest esse peccatū vel mortale vel veniale. Quādoq̄ vero puenit ex sola nequitia demonū volentū impedire hoīem a sumptione huius sacramēti. Secunda causa est intrinseca spūalis. s. cogitatio p̄cedens lasciuia que q̄nq̄ ē ex p̄cupiscētia z delectatione. vbi si assit p̄sensu erit peccatū mortale. Si aut̄ desit p̄sensu erit p̄ctm veniale. Quādoq̄ aut̄ potest esse sine omni peccato. vt cum aliq̄s causa lectio nis vel disputatōis cogatur de talibus cogitare. Et si hoc fiat sine p̄cupiscētia z delectatiōe. nō erit cogitatio immūda. s. honesta. ex qua tamen pollutio sequi potest Tercia causa est intrinseca z corporalis. videlicet supfluitas vel debilitas nature aut supfluitas cibi vel potus. que q̄nq̄ est cū peccato vel mortali vel veniali. vt cum p̄ouenit ex superfluitate cibi vel potus. Quādoq̄ autē est sine peccato. vt cum puenit ex debilitate nature Si igitur pollutio ex aliqua dictarū causarū p̄tingat p̄t esse cum peccato mortali. nō licet polluto celebrare nisi post viginti quatuor horas Si vero accidat ex aliqua illarū causarū s̄m q̄ est sine peccato vel solū cum veniali peccato. potest pollutus licite celebrare Utrum tamen si propter reuerentiā abstineat laudāndus est. nisi necessitas vel vitatio scandali vrgeat. Utrum quia nō semp de facili potest percipi ex quali causa p̄

Arti. i. Dubium

Arti. i.
Dubium

Resol.
stri

I

Sol

ii

Sol

iiij

Sol

iiij

Sol

v

Sol

Becundum

ueniat. Ideo in dubio tutius est abstinere. nisi uigens necessitas incubat. vel deuotio sp̄alis instiget. aut alis nulla indispositio debite reuerentie obuias assit. Ita sentiendū uidet de pollutōe nocturna. siue in somno siue in vigilia finiat. Nisi q̄ post euigilatōem habeat p̄sensu deliberato p̄placentiā in delectatione et cū appetitu futuri op̄is. in quo casu tutius abstinet.

Resoluit decem dubia emergentia circa habitudinē mentis ipsius ministri celebraturū. q̄tum ad intentōem. vsum rōnis. culpam et gratias

Articul. iij

I Utum ad conficiendum hoc sacramentum et celebrandum requiratur intentio ministri

Sol Cum ad p̄fectōem cuiuslibet sacramenti requiratur intentio ministri. eo q̄ p̄fectio illa fit per actū humanū a volūtare p̄cedentem. que per intentōem determinat et specificat. p̄stat q̄ maxime ad p̄ficiendum et celebrandum hoc excellentissimum sacramentum exigitur intentio ministri. Unde et quedam glossa super Mattheū dicit. Quantū intendis tantum facis

ij Que debeat esse intentio sacerdotis. siue quid debeat intendere sacerdos consecrare volens

Sol In omnibz sacerdos debet intentōem suā p̄formare intentiōi ecclesie. hoc est q̄ intendat illud facere q̄ ecclesia intendit et facit cuius ipse in h̄mōi est minister. Intendit autē ecclesia facere q̄d x̄ps fecit. Christ⁹ p̄o trāsubstantiauit panē i corp⁹ suū et vinū in sanguinē p̄ p̄ba p̄secratiōis. hoc etiā debz intendere sacerdos

Dubium

ij Qualis intentio circa platōem p̄bōz p̄secratiōis necārio requiratur. an scz semp actualis exigatur vel aliqua alia sufficiat

Sol Intentio actualis nō necessario requiritur. intentio autē p̄tualis semper necessaria est. Dicit autē intentio virtualis cū quis p̄us habuit actuale intentōem p̄secrādī. et ex illa motus est ad cōsecrandū. posito q̄ actualiter nō cogitet q̄n p̄ba p̄secratiōis profert. virtualiter em̄ manet intentio prima. et hec sufficit nisi contraria intentio sequatur. Verumtamen studiose curare debet sacerdos vt etiam actuale intentōem adhibeat. aliquim timendum est q̄ a peccato non excusetur

De est t̄mō. f. artic. et virtual

ij Utrū sacerdos furiosus. lunaticus. vel alia ex causa vsu rationis priuatus possit conficere hoc sacramentum et licite celebrare.

Sol Quia ad p̄secratiōem huius sacramenti requiritur intentio ministri vt circa resolutionē p̄mi dubij hui⁹ articuli p̄. exigitur etiam ad celebratiōem deuotio et sui ipsius examinatio. vt infra dicitur. Ideo si quis ita vsu rōis quacūq̄ ex causa sit priuatus vt nūq̄ hec haberi possit. neq̄ cōficere p̄t neq̄ celebrare. Si vero raro vsu rōnis priuet et illo frequenter vtiat. neq̄ obstat aliud impedimentum. p̄ficere quidem potest eo ipso et celebrare. dummodo habeat coadiutorem sacerdotem

v Utrum demoniacus possit celebrare

Sol Si fuerit ex toto liberatus p̄t celebrare. alis nō potest. q̄d p̄ exp̄s

b i

Capitulum

scientiam probari potest. Est autem tempus probationis arbitratium iuxta discretionem prelati. pensatis circumstantiis persone vel dignitatis vel alijs huiusmodi

vi **U**trum existens in peccato mortali possit perficere hoc sacramentum et licite celebrare

Sol. Conficere potest. sed non debet. quia persecrando peccat mortaliter. Unde cum talis celebrat duo peccata mortalia distincta committit. Unum quia indigne persecrat. Aliud quia indigne sumit

vii **U**trum celebratur? teneat esse certum? quod non sit in peccato mortali

Sol. Triplex inuenitur certitudo. Quedam supernaturalis. que per solam diuinam reuelationem habetur. et talis hic non requiritur. Alia est naturalis. qua quis per sensum vel intellectum euidenter certus est de aliquo. et illa etiam hic non est necessaria. Tercia est moralis siue civilis. que nec habetur ex reuelatione diuina nec ex euidencia rei. sed ex probabilibus coniecturis magis ad unam partem quam ad alteram inclinantibus. et ad istam tenetur celebraturus in proposito dubio. ut scilicet post diligentem et sufficientem scientie discussionem (de qua infra capitulo. vi. articulo primo) certus sit modo predicto se non esse in peccato mortali. et hec certitudo hic etiam sufficit

viii **Q**uid sentiendum sit de eo. qui licet non sit in peccato mortali. tamen secundum scientiam scrupulosam estimat se esse in peccato

Sol. Talis debet vel scientiam scrupulosam deponere. vel a celebratione debet abstinere

ix **Q**uid agendum sit si sacerdos postquam vel missam incepit vel ad incipiendum est preparatus. recordatur peccati mortalis de quo non est confessus

Sol. Talis debet penitere cum proposito confitendi et satisfaciendi. et si habere possit confessorem statim confiteatur. nisi hoc absque graui scandalo fieri non possit

x **U**trum perpetrans peccatum luxurie et statim post hoc penitens et confitens possit licite eodem die celebrare

Sol. Non licet. sed abstinere debet ad minus per viginti quatuor horas. ut super dictum est articulo. ij. de polluto pollutione nocturna

Articulus. v. Resoluens septem dubia que occurrunt circa ieiunium. sobrietatem. et somnum ministris celebraturi

I **U**trum sacerdos non ieiunus possit conficere et celebrare

Sol. Duplex est ieiunium. Unum est ecclesie quo scilicet quis vnaz prohibitionem vni diei non transgreditur. et hoc non solum per sumptionem medicine vel aliorum que non nutriunt. dummodo in parua quantitate sumantur. Tale ieiunium non sufficit celebranti. Aliud est ieiunium nature. quod est priuatio cuiuscunque suscepti in stomachum. vel viam ad stomachum per modum cibi vel potus siue nutriat siue non. vel per se vel cum alijs. Suscepti dicuntur a principio diei a quo quis dicitur ieiunus. hoc est a media nocte. Et tale ieiunium requiritur ad celebrantem. Unde si quis

Arti

Dubium

ipso et articulo

Arti.

Dub

Dubium

Secundum

non sit hoc modo ieiunus. Quis posset perficere et celebrare. tam-
men non debet. quia graviter peccaret. Et ideo cum quis est
plures missas eodem die celebraturus. non debet sumere abluti-
onis vinum. nisi in ultima missa. ut et inferius circa resolutionem
ultimi dubij. articulo. v. huius capituli dicitur

ij **Sol.** Quid agendum si quis post missas inceptas recorder se ieiunium soluisse
Si recorder hoc ante consecrationem tunc est quod cesset. nisi graue
scandalum timeat. Si post consecrationem. procedat et perficiat. non
obstante quod non sit ieiunus. quia preceptum de preceptione sacramen-
ti maius est quam preceptum quod a ieiunis sumatur

iii **Utrum** transglutians reliquias que post comestionem in ore res-
manserunt possit celebrare

Sol. Si casualiter transglutiantur non impediunt celebrationem. quia
non transguntur per modum cibi. sed salive cui permiscuntur. Si **Dubium**
vero studiose id fiat. abstinendum est

iiii **Quid** si quis gargarizando vel os mundando parum de aqua
aut de vino transglutiat

Sol. Sicut in dubio precedenti

v **Si** quis tarda hora comederit vel biberit et nondum digesserit utrum
ei liceat celebrare

Sol. Si ex hoc non reddatur multum indispositus ad debite celebrandum
tunc licet. Si vero ex hoc multum perturbetur et indisponatur tunc
est ut abstineat. Unde dicit glossa. circa cano. Nihil. vij. q. i. Si
quis etiam ante medium noctis comederit. et adhuc sentiat crucia-
tiones ex non digestionem cibi. quam diu sentit cibum non celebrabit

vi **Utrum** patiens vomitum vel iam passus licite possit celebrare

Sol. Si quis ex infirmitate sustineat illam passionem. debet abstinere
quousque sanetur

vii **Quid** si per totam noctem non dormierit

Sol. Sicut in precedenti dubio. Dicit enim glossa in. c. constituerit. de accu-
satione. de violento qui in taberna pernoctavit et altera die nulla pres-
missa dormitio celebravit. quod non videtur ieiunus sed prius ces-
sasse. propter indigestiones. Et glossa. circa cano. sacramenta de
psecra. di. i. Ieiunium inquit dico celebrata digestionem

Resolvens quinque dubia circa celebrationis abstinentiam eiusdemque fre-
quentiam occurrence **Articulus iiii.**

I **Utrum** liceat sacerdoti abstinere omnino a celebratione

Sol. Si sacerdos per sententiam ecclesie sit ordinis executione priva-
tus. vel ex debilitate aut egritudine factus sit impotens vel im-
petrus ad celebrandum. tunc non tenetur celebrare. Si vero non sit pri-
uatus potestate celebrandi aut aliter factus impotens. tunc non
licet ei omnino abstinere. quin saltem teneri videatur ad cele-
brandum in precipuis festis. et maxime in illis diebus in quibus
christifideles communicare solent

ij **Utrum** expediat sacerdoti ut frequenter celebret

Capitulum

Sol Si frequenter sit ad celebrandū dispositus expedit vt frequenter celebret. Gratissimū cū sacrificiū illud est dño. 2 magnas atq; inenarrabiles hoc sacramentū virtutes h3. ideo pūtile est se pius celebrare 2 sumere. vt fructus eius frequētius p̄cipiatur.

q̄ Utrum liceat alicui quotidie celebrare

Sol Circa vsum huius sacramenti ex parte celebrantis et sumentis duo requiruntur. Primus est desiderium p̄iunctionis ad chris̄tum. quod fit per amorem. Secundum est reuerentia que pertinet ad timorem. Primū istoz incitat ad quotidianam huius sacramenti frequentationē. secundum vero retrahit. Unde si quis experimentaliter cognouerit ex quotidiana celebratio ne feruorem amoris augeri 2 reuerentiā non minui. talis quotidie celebret. Si quis autē senserit per quotidianā frequentationē reuerentiā minui et feruorē non multū augeri. ille interdū abstineat. vt cū maiori reuerētia 2 deuotōe postea celebret.

q̄ Utrum quis sic dispositus vt laudabiliter possit celebrare. 2 possit etiā laudabiliter ppter sacramenti reuerentiā abstinere. melius ac laudabilius faciat a celebratiōe abstinēdo q̄ celebrādo.

Sol In tali casu melius salubrius 2 laudabili^r est vt celebret q̄ abstineat. Nam ex celebratione multos fructus huius sacramēti percipere potest. vt patet ex resolutione secūdi dubij precedētis quib; abstinendo priuatur. Celebratio preterea ex caritate procedit. abstinētia vero ex timore. vt patet ex resolutione terciū dubij. Caritas autem timori p̄ferretur. Nec validus est q̄ abstinens se putat postea melius fore dispositum. quia fieri potest q̄ minus fiat dispositus. Incertum est etiā si vnq̄ deinceps sit celebraturus. Stat etiā q̄ celebrando assequatur aliquam gratiam specialem. quam abstinendo non potest acquirere. nec vnq̄ fortassis recuperabit.

q̄ Utrum liceat alicui plures missas vno die celebrare

Sol In die natiuitatis dominice potest quis tres missas celebrare. vñ habetur de cele. mis. p̄suluisti. Addūt doctores quatuor casus necessitatis in quibus potest quis duas missas celebrare. Primus est cū in die festo occurrit necessitas vt preter missam diei dicatur missa pro defunctis. Secundus casus est cum necessitas infirmorum exigit vt viaticum pro eis p̄secret. Tercius casus est. cum superueniūt peregrini. aut occurrunt nuptie celebrationē exigentes. Quartus casus est. cum propter defectus sacerdotum vel paupertatem ecclesiarū vñ sacerdoti plures ecclesie p̄mendantur. alis non licet nisi vñicam missam in die celebrare. vt habetur de p̄secratione di. prima. Sufficit. Hoc autem cauendum est cū quis plures missas vult celebrare. ne ablutiōem sumat nisi in vltima. vt sic ieiun⁹ maneat 2 celebret.

Dubium

Art

Art

Du

Tercium

Capitulū tercium de dubijs circa locum celebrandi oc-
currentibz duos continet articulos

Resoluit quinqz dubia circa locum celebrandi cōmunem videlicet eccle-
siam incidentia Arti. i.

I Quis sit locus cōmunis debitus et pueniens ad celebrandū missam

Sol. Regulariter sola ecclesia psecrata

ii Utrum ne quis possit licite qñqz extra ecclesiā celebrare

Sol. Potest de licentia episcopi vel supioris. dūmodo habeantur ne-
cessaria ad celebrationē requisita

iii Quid si in terra vel regione aliqua non inueniatur aliqua ecclesia
consecrata propter destructionē et vastationē ecclesiarū. Vel si
quis in itinere pstitutus et presertim in nauigatione. vbi nō po-
test habere ecclesiam. vel pstitutus in aliquo exercitu. vel in alijs Dubium
quo p simili occurrere casu. Utrum ne quis possit alibi qñ in ec-
clesia celebrare. etiā sine licentia episcopi.

Sol. In talibus casibus tene potest. si habeatur ibi omnia necessaria ad
celebrationē missę requisita. potest em celebrare sub dūmo vel
sub tentorio

iiii Utrum in mari vel in fluminibz in quibz naues frequenter agitantur
liceat alicui celebrare

Sol. Nullo mō debet propter periculū effusionis sanguinis xp̄i.

v Utrū in omni loco psecrato liceat celebrare missam

Sol. Non. si em locus sit interdictus. siue a iure vt si pollutus sanguis
ne vel semine. siue a iudice. videlicet per sententiā interdicti la-
tam contra locum illum. nō licet ibi celebrari. Et faciens con-
trarium in hoc casu incurrit irregularitatē

Resoluit sex dubia que circa locum ppiū scz altare occurrere possunt Arti. ii.

I Utrum in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare sup aliquo
alio qñ super altari

Sol. Non licet nisi sup altari vel fixo siue stabili. vel portatili siue via-
tico. qd potest poni sup mensam vel arcā vel aliud hmoi.

ii Quale debeat esse altare sup quo celebrare licet

Sol. Altare debet esse lapideū. psecratum. nō enormiter fractum

iii Quibz altare debeat esse cooprum et ornatum

Sol. Quabz pallis et corporali psecratis de lino puro factis. nullo eos
lore tinctis. sed totaliter albis mundis et nitidis. Dubium

iiii Utrum semper liceat sacerdoti super quolibet altari consecrato
celebrare.

Sol. Non semp licet. nam possqz episcopus aliquis sup aliquo altari
celebrauerit. non licet illo eodē die alteri sacerdoti sup illo altari
celebrare. nisi de licentia episcopi.

v Quantum debeat esse altare portatile. vt sit aptum celebrationi
super eo fiende

b iii

Capitulum

Sol. Tantum esse debet. vt possit recipere pedem calicis ⁊ hostiam. ⁊ q̄ sacerdos manus sup ipsum cum hostia tenendo puenienter consecrare possit.

Dubium **vi** Quid si sacerdos aliquod de predictis requisitū omittat. vtrum scz consecret celebrando

Sol. Si obseruet alia ad psecrationem necessaria. psecrat. sed tñ grauiter peccat scienter omittens

Capitulū quartum de dubijs occurrentibz circa temp⁹ congruū quo celebrari debet. duos habens articulos

Resoluit quatuor dubia occurrētia circa tempus celebrandi commune videlicet circa diem

I **Utrū** indifferēter in nocte ⁊ in die liceat alicui missam celebrare

Sol. Non licet regulariter nisi in die. hoc em sacramentū ad temp⁹ gratie pertinet. qđ per diem significatur **Uñ** ⁊ saluator dixit **De** oportet operari donec dies est.

ii **Utrum** ne aliquādo liceat in nocte celebrare

Sol. Solum in duabus noctibz licet. videlicet in nocte natiuitatis xpi et in nocte dominice resurrectionis

iii **Utrum** ne liceat aliquādo ante initium diei celebrare.

Dubium

Sol. In tribus casibz licet. **Primus**. si necessitas postulet. vt si contingat aliquē infirmari ad mortem. ⁊ nō habeatur hostia cōsecrata potest sacerdos celebrare ⁊ consecrare. **Secūdus** casus est. si episcopus sit in itineratione. tunc potest ante diem celebrare vel facere celebrari coram se. **Tercius** casus ē. si quis habeat dispensationē ab episcopo vel superiore vt possit celebrare ante diem. tunc bene potest. alis non est tutum. nisi aliqua rōnabilis ⁊ vrgens necessitas supuenerit.

iiii **Quid** si quis celebret credens diem iam incepisse. sed tamē nondum inceperit.

Sol. Quia quod parū distat. nihil distare videtur. talis excusatur. precipue si deuotio id expolcerit

Resoluit tria dubia. que se offerunt circa tempus celebrandi propriū. scz circa horam

I **Qua** hora diei liceat missam celebrare

Sol. Dīsse solemnes siue publice sū canones tribus horis celebrari debent. videlicet hora tertia in diebus festiuis. hora sexta in p̄o festis diebus. ⁊ hora nona in diebus ieiuniorz. In hoc tamē obseruanda videtur deteri p̄suetudo regionis vel religionis. **Prīuate** vero missę celebrari possunt a principio diei vsqz ad horā nonā. hoc est vsqz ad meridiem.

Dubium

ii **A quo** tempore sumendū sit principium diei

Sol. Principium diei non est accipiendū ab ascensu solis super nostrū

Quintum

horizontem. sed debet accipi ab illa hora qua radij solares incipiunt illuminare nostrum hemispherium. quod dicitur principium aurore. et incipit fulgere vna hora et quinta parte vnus hore ante corpalem solis ortum

Dubium

Sol. Quid si quis celebrando non obseruet tempus debitum. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria. consecrat nihilominus. Sed tamen si ex contemptu vel scienter tempus debitum non obseruauerit mortaliter peccat. faciens contra constitutionem et consuetudinem generale ecclesie humane.

Capitulum quintum de dubijs que incidunt circa materialia exteriora que ad ornatum vel congruentiam celebrationis requiruntur tres continet articulos

Resoluit quinque dubia. que circa vestes et indumenta sacerdotalia insurgere possunt.

Arti. 1.

I Utrum sacerdos celebraturus specialibus debeat indui vestibus.

Sol. Sic. congruum enim est ut quibus sacerdos usus fuit in sua ordinatione. etiam utatur illis in celebratione. Et quia in susceptione ordinis specialibus vestibus indutus fuit. ideo et talibus uti debet in celebratione

ii Quorundamque sunt huiusmodi vestes vel indumenta

Sol. Simplicium sacerdotum sex sunt indumenta. scilicet amictus siue humerale. alba. cingulum. manipulus. stola. et casula

iii Utrum requiratur quod talia indumenta sint benedicta siue consecrata

Sol. Sic. debent enim esse sacra munda et honesta. nec alijs visibilibus que ecclesiasticis et deo dignis officijs deputanda

ubium

iiii Utrum celebrans absque vestibus et indumentis benedictis efficiatur irregularis

Sol. Non. quia non inuenitur hoc in iure positum. verum tamen scienter vel ex ignorantia crassa hoc faciens graviter peccat

v Utrum necessario requiratur quod tales vestes vel indumenta ceteraque correquisita sint munda et nitida

Sol. Sic. nam ut habetur in ca. relinqui. de custodia eucharistie. clericis precipitur ut oratoria. vasa. palee. corporalia. et vestimenta munda et nitida conserventur. Quod autem precipitur impatur. et quod impatur necesse est fieri. Si non fiat. penam habet. ut habetur xiiij. q. i. ca. quod precipitur. Ue igitur illis qui maiorem curam adhibent ut lintheamina vel prophudor si phas est dicere femoralia sua sint munda et nitida. quia ea super quibus locari et tractari debet sacratissimum ac mundissimum corpus ihesu christi

Resoluit quatuor dubia. que circa vasa ad celebrandum oportuna occurrere possunt.

Arti. ii.

I Utrum ad celebrationem missarum requirantur aliqua vasa specialia
b. iij

Capitulum

Dubium

Art

Art. iij.

Dubium

Art

Du

Sol. Sic. potiori rōne q̄ vestes speciales. propter corpus et sanguinem xpi. vt decenter et reuerēter ibi possint collocari.

ij **Sol.** Quot et que sint huiusmodi vasa

Sol. Talia vasa sunt duo. scz calix et patena que necessario requirūtur ad missę celebrationē

iiij **Sol.** De qua materia debeāt esse ista vasa.

Sol. Nec vasa debent esse de auro vel argento. nisi paupertas obsistat. In quo casu sufficit q̄ sint de stanno

iiij **Sol.** Utrum requirā q̄ talia vasa sint p̄secrata

Sol. Sic. fortiori rōne q̄ vestes p̄pter eā sup̄ius expressam

Resoluit octo dubia occurrētia circa circūstantias et alia exteriora requi-
sita in missę celebrationē

I **Sol.** Utrum liceat alicui sine libro missali celebrare

Sol. Non licet alicui. etiā si omnia memoriter sciret. Sed debet habere librum in quo ad minus missa dicenda cum canone p̄tineatur. et hoc propter periculū erroris. qui ex obliuione vel distra-
ctione p̄tingere potest.

ij **Sol.** Utrum liceat alicui sine igne et sine lumine candelę celebrare

Sol. Non licet. In lege em̄ scriptū est. Ignis in altari meo semp̄ arde-
bit. quod in celebratōe huius sacramenti maxime obseruandū
est. vbi ille immolat tractatur et sumitur. qui est candor lucis
eterne. et qui venit ignem mittere in terram etc.

iiij **Sol.** Utrum sacerdos solus nullo p̄te licite possit celebrare missam.

Sol. Nullo modo licet. sed ad minus vnus debet esse p̄sens. qui sa-
cerdoti celebranti ministrat. et in persona ecclesie vel totius po-
puli sacerdoti respondeat

iiij **Sol.** Quis p̄ditionis et qualitat̄is debeat esse ministrans

Sol. Ministrans debet esse masculus et clericus. aut saltem sciens mi-
nistrare et respondere celebranti. Et si fuerint plures ministrā-
tes debent etiā esse huiusmodi p̄ditionis. vt notatur in ca. hoc
quoqz. de p̄se. dist. ij. et in glo. ibidē. Unde parer q̄ nulli femine
(etiā si sanctimonialis fuerit) licitū est ad missam ministrare

v **Sol.** Quid si ministrās aliqua causa vel occasione recedat de altari dis-
mittendo celebrantē solum. reuersurus tñ. vtrum celebrās des-
beat p̄cedere in missa. vel cessare donec ministrās redierit

Sol. Procedere debet quousqz aliquid occurrat in quo indigeat mi-
nisterio administrātis

vi **Sol.** Quid si ministrans recedens non reuertatur

Sol. Sacerdos celebrans necessitate compulsus vicem administrātis
suppleat respōdendo et ministrādo sibi ipsi. vel alium vocet.

vij **Sol.** Quid de sacerdote incluso vel heremita et solitario. an scz solus ces-
sare possit.

Sol. Si ei nō suffragetur copia ministrātis. solus celebrare potest. alio-
quin non. vt notat in glo. circa solutionē. iiij. dubij allegata

Sextum

11

vii **Dubium**
Sol. Quis si quis omittat aliquid predictor
 Quāvis consecrer. sciēter tñ vel ex ignorātia crassa omittens. gra
 uiter peccat. vt etiā circa supiora dcm est

**Capitulū sextum de dubijs que occurrūt in ceremonijs
 consuetis z obseruādis in missa z circa eam. tam in agēdis
 q̄ in dicendis. tres includens articulos**

Resoluēs decem dubia que oriunt̄ circa agenda z dicenda an̄ missam **Arti. i.**
I **Utrum celebraturus missam aliquid specialit̄ agere debeat an̄
 te missam**

Sol. Sic. cum em̄ omne quod agere intēdimus p̄ studium p̄sideratio
 nis preuenire debeamus. vt sic ad id quod agendū est prepare
 mur. maxime decet vt fiat circa hoc dignissimū officium. ne q̄s
 im̄paratus accedens. iudiciū sibi manducet z bibat **Pre**
 requirit itaq̄ debita ac sufficiens preparatio sacerdotis. qua ita
 efficiatur dispositus z ydoneus. vt digne ad celebrandū pos
 sit accedere. **Uñ** z scriptū est Ante orōem prepara aīam tuam

ii **In q̄ p̄sistat debita z sufficiens preparatio sacerdotis celebraturi**
Sol. Preparatio illa p̄sistit in debita z sufficiēti p̄scientie mūdificatione
 et adornatiōe. que prerequirūt debita suūpsius p̄bationē. id ē
 diligētē p̄scientie sue examinationē. fm̄ q̄ apl̄s Corinthios
 monet ita scribēs **P**robet autē seipm̄ homo zc.

**Et ita ex toto tria in genere re
 quiruntur ad debitam sufficientē
 et dignam preparationem. scilicet**

Probatio
Purgatio p̄scientie
Adornatio

iii **Qualiter z in q̄b quis seipm̄ p̄bare z examinare debeat**
Sol. Primo z ante oīa debet cum diligētia p̄scientiā suā discutere et
 examinare. p̄sertim a p̄xima p̄fessione debite facta Si ne intes
 rea incidit in excom̄icationē. irregularitatē. vel suspensionē
 aut aliquid aliud h̄mōi impedimentū **Secundo.** diligenter
 p̄spicere debet si ne interea aliqua mala precipue mortalia com
 miserit. Si ne aliqua bona ad que obligatur omiserit. vel negli
 genter p̄soluerit **Tercio** si aliqua h̄mōi inuenerit. an ex toto
 corde de istis doleat. z ea p̄pter deum quē offendit detestet̄.

Quarto an habeat firmū p̄positum emendādi vitam suā
 et ab omnibz mortalibz cauēdi in futurū p̄pter deum **Quin**
 to an intendat omnia p̄fiteri ante accessum ad celebrationē. et
 iuxta arbitriū p̄fessoris pro eis satisfacere. **Sexto** vtrum ha
 beat rectā fidem cum debita intentiōe z conatu ad debite z de
 uote celebrandū **Septimo** an debita diligētiā in discussio
 ne z examinationē predictor adhibuerit **Nec** diligēter an
 maduertant sacerdotes p̄cubinarij. lusores. crapulosi. ebriosi. et
 alij p̄similes in dānabili statu viuētes. Pensentq̄ studiose q̄li
 ter ad celebrandū accedāt. z q̄ eos vltio diuina expectet

Dubium

Capitulum

lit Quanta requiritur diligentia in examinatione predicta. ut sufficiens reputetur et debita

Sol. Tanta requiritur quantam quis faceret in magno et arduo negotio pro magna et ardua re lucranda. aut graui incommodo vitando et iuxta possibilitatem humane fragilitatis. Unde si quis homini diligentiam in conscientie sue examinatione non fecerit. indigne ad istius sacramenti celebrationem atque sumptionem accedit. quia imparatus. et ita dominici corporis et sanguinis reus iudicabitur.

v Quo possit quis esse aut fieri certus quod debita et sufficienter diligentia in praetacta discussione fecerit.

Sol. Ex quo hic non requiritur evidens certitudo. cum illa absque diuina reuelatione haberi non possit. sed exigitur solum certitudo moralis siue civilis sicut in alijs agibilibus humanis. potest quis ex probabilibus coniecturis post examinationem de debita diligentia factam. satis scire et certus esse an debitam diligentiam fecerit vel non fecerit in discussione praecedenti. et hoc sufficit quemadmodum etiam dictum est supra capitulo. ij. articulo. iij. de certitudine eorum qui absque peccato mortali

Dubium

vi In quo consistat debita et sufficiens conscientie purgatio

Sol. Talis consistit post debitam examinationem factam in peccatorum praesertim mortalium et aliorum impedimentorum si que per discussionem inuenta fuerint. totali et omnimoda remotione vel expulsionem. Ad quam expulsionem tria precipue requiruntur. Primum est vera et perfecta contritio et peccatorum detestatio. per quam quis deo quem offendit reconciliatur. Secundum est pura et integra confessio. Tercium est recta et debita absolutio. Non enim sufficit quod accedens ad celebrandum sit per contritionem reconciliatus deo. sed etiam requiritur quod sit reconciliatus ecclesiae. ut digne suscipiat sacramentum unitatis ecclesiae. quod sit per absolutionem. quae praerequitur confessionem. Et ideo si quis in peccato mortali ex his quodcumque contritus ad celebrandum accesserit non confessus et absolutus mortali peccato. nisi in casu sequenti

vij Quid agendum sit si quis non possit habere copiam confessoris.

Sol. Differat quousque confessorem habuerit. et si sine scandalo fieri possit. Si autem scandalum immineat celebret cum contritione et proposito confitendi tempore congruo. Si tamen ex negligentia sua confessori desit speciali doleat.

vij Quibus ornamentis conscientia celebraturi debeat esse adornata

Sol. Necesse est quod celebraturus sit ornatus recta fide. debita intentione. et sufficienti conatu ad digne celebrandum. Necesse est etiam ut sit ornatus humilitate castitate iusticia et ceteris virtutibus. quae per vestes sacerdotales significatur.

ix Ut celebraturus teneat dicere horas canonicas an celebrationem
Sol. Ad minus teneat dicere matutinas an celebrationem. alioquin mortaliter peccat. Ad alias autem horas non teneat ante missam. nisi aliquod specialis constitutio eum ad hoc obliget. Congruum tamen est ut dicant prius an celebrationem. et in ceteris obseruet consuetudo dyocesis.

Art

Art

Du

Sextum

- r** **Utz.** sint aliqua alia dicēda vel agenda ante celebrationē missę
- Sol.** In hoc attendēda est p̄suetudo dyocesis vel religionis sue **Unde Dubium**
 ubi p̄suetū est dicere istos psalmos Quā dilecta. Benedixisti
 Inclina. Credidi De pfundis. cū quibusdā precibz et collectis
 Vel etiā quidā psalmi et orōnes ad lorationē manūz. et indutio
 nē sacraz vestium. et in accessu ad altare. nō sunt ista omittēda.
 Soler etiā p̄mitti p̄fessio general' publica. et osculatio altaris. et
 apud quosdā thurificatio. q̄ suo mō etiā obseruāda sunt.
- Resoluēs.** xiiij. dubia occurrētia circa dicēda et agenda in missa **Arti. ij.**
- I** **Que** sint dicēda et agenda in missa. et quō
- Sol.** Omnia illa sunt dicēda et agenda et eo mō. quo ordinatio ac p̄sue
 tudo dyocesis vel religionis celebrātis obseruari p̄cipit.
- ij** **Utz.** sacerdos i missa possit aliqd aliud dicere q̄ in missali teneat
- Sol.** Magis expedit q̄ nihil aliud dicat. p̄t tñ cogitare aliq̄ deuotōez
 excitātia. Vñ si affectū habeat ad aliq̄ dicēda. illa cogitet mēte
- iiij** **Utz.** p̄ba canonis debeāt dici secreta. sic et orōes q̄ secreta vocant
- Sol.** Sic. p̄pter multas cās quas nō opus est hic recitare
- iiij** **Utrum** cetera p̄ter canonē et secretā vel secretas si p̄les accipiant
- Sol.** debeāt alta et audibili voce dici
- Sic.** non enī sine cā ecclā fecit distinctionē inter canonē et alia dicē
 da. p̄ hoc enī excitant astātes. Si tñ solus ministrās assit. q̄ for
 tassis (vt apud q̄sdā religiosos p̄suetū est) postea sit celebratur
 rus. et sub ministratōe se aliqliter recolligat meditādo. nō vide
 tur hac de cā necessariū. debet tñ p̄suetudo loci seruari **Dubium**
- v** **Utz.** in memorijs viuoz et mortuoz debeat aliq̄ fieri noiatio
- Sol.** Nō est necē. potest tñ eos noiare p̄pter deuotionē augendā
- vi** **Utrum** sacerdos cupiens aliquoz noiatiū habere memoriā pos
 sit ante celebrationē hoc facere
- Sol.** Expedit vt ita faciat. p̄sertim si publice sit celebratur⁹ vel si mul
 toz memoriā noiatiū h̄re velit. Sicut etiā expedit vt celebra
 turus volēs dicere aliq̄ specialia p̄ maiori deuotōe excitāda cir
 ca sumptionē sacramēti. hoc faciat aū celebrationē. vel etiā sub
 celebrationē si missa in notis cāretur
- vij** **Utrum** requirā attentio celebrātis circa dicēda et agenda
- Sol.** Quēadmodū nō necārio requirā actualis intētio. vt s̄ caplo iij.
 arti. iij. circa resolutionē terciij dubij de m̄ est. Ita etiā nō necā
 rio requirā actualis et p̄tinua attētio. p̄tialis tñ attētio sp̄ necā
 ria est. Est aut̄ p̄tialis attētio p̄tus qdā relicta ex actuali attē
 tione p̄uia. et intētiōe p̄seuerādī in tali actuali attētiōe Debz
 tñ sacerdos adhibere diligentia vt actualē attētiōē retineat.
- vij** **Utz.** ad debite et digne celebrandū requirā deuotio in celebrāte
- Sol.** Deuotio duobz modis p̄t accipi. p̄mo p̄ voluntate p̄p̄re tradē
 di se ex dilectiōe ad ea q̄ p̄tinet ad dei famulatū Secdo p̄ fer
 uore dilectiōis. q̄ mens cū quadā suauitate et delectatōe eleue
 ad deū Et fm̄ vtrūq̄ modū duplex p̄t esse deuotio. Quēdā

Capitulum

em est actualis. quando scz actualiter voluntas propte se tradit
diuino obsequio. vel mens actualiter feruet in dilectione. Alia
est pualis. vt cum ex actuali z preuia deuotione relinquitur. que
dam virtus que ad actus sequentes concurrir. Circa actualē
deuotionem duo sunt pſideranda. ſ. deuotio ipſa. z conatus ad
acquirendū eam. Circa officium etiā miſſe duo attendēda
sunt. ſ. miſſe celebratio. z ad celebrandū debita preparatio. Sa-
cerdos itaqz celebraturus in preparatione circa examinationē et
probationē ſuiſpſius tenetur habere deuotionē primo mō dictā
actualiter. hominis em est preparare animū. De hac deuotio-
ne videtur eſſe intelligēda gloſa pma Cor. xi. dicens Indign⁹
est qui non deuota mente accedit ad eucharistiā. Ad deuotio-
tionē vero ſecūdo modo dictam actualiter habendā non tenes-
tur. Ille em feruor dilectionis a dño gratuite datur. Unde aliſ
quādo deſideratus dari denegatur. vel datus alicui ſubtrahit
fm qz diſpoſitio ei⁹ meretur. vel fm qz ſaluti ſue dñs nouerit ex-
pedire. Verum tamē celebraturus tenetur toto conatu illū
feruorem deſiderare. z poſſibilem diligentia adhibere. faciendo
totū qd in ſe eſt vt ſibi detur. Vitendo omnē teporē. diſtractio-
nem. z euagationē mentis mentis expellere. etſi aliquid hmoi
occurrat. deſiderate nō tenere. hoc em faciēdo nō cenſetur indig-
nus ſed ſufficiēter deuotus accedere. Un ſi pro tunc ille feruor
ei non detur. nō debet ppter hoc a celebrationē abſtinere. ſz abſqz
ſcrupulo celebrare. In ipſa autē celebratione non requirit de
neceſſitate deuotio actualis primo mō accepta. ſz ſufficit z etiā
requirit virtualis ex actuali precedente relicta. Licet etiā non
requiratur actualis deuotio ſecūdo modo dicta. eo qz nō eſt in li-
tera poteſtate noſtra. requirit tamē z ſufficit deſideriū cum poſ-
ſibili conatu actuali ad acquirendū illam deuotionē. ita qz cele-
brans faciat qd in ſe eſt. cor ſurſum eleuādo. put z ipſe aſtātes
excitat z hortat. cum dicit Surſum corda zc. Circa qd diſ-
cit Ciprianus papa. vt habet de pſe. diſt. i. c. qñ. Ideo ſacerdos
pſatione premiſſa parat fratru mentes dicēdo Surſum corda
vt dum reſpōdet plebs Habemus ad dñm. admoneat nihil ſe
aliud qz dñm cogitare deſere. Laudatur ptra aduerſariū pec-
tus. z ſoli deo pateat. nec ad ſe hoſtē dei venire patiat. hec ibi

- ix. **Sol.** Utrum celebrans debeat ſtare capite diſcooperto
Sic. vt habetur de pſe. diſt. i. c. nullus. Niſi occurrat rōnabilis cā
cooperti. Unde ſi quis abſqz tali cauſa ſtet coopertus. graui⁹
ter peccat. vt habetur ex eodē canone
- x. **Sol.** Cum quo debeat fieri ablutio poſt ſumptionē ſanguinis.
Cum vino. vt habetur in c. ex pre. de cele. miſ. Cuius rō inferius
in vltimo capto reddetur.
- xi. Utrum ſacerdos poſt miſſam inceptā licite poſſit deſiſtere. offi-
cium ſuū non pſciendo.

Dubium

Bextum

Sol. Non potest nisi occurrat aliqua rationalis et sufficiens causa
ix Quid agendum si sacerdos post missam inceperit mori. vel in

Sol. Si aliquid istorum contingat ante consecrationem. non est necessarium quod missa per alium perficiatur. potest tamen fieri si alius sacerdos dispositus. et ille incipiat ubi prior dimisit. quod si nesciat per incipere a principio. Si vero aliquid predictorum contingat post consecrationem corporis et ante consecrationem sanguinis. vel post consecrationem utriusque. tunc debet suppleri et perfici missa per alium dispositum. Si autem contingat hoc in prolatione verborum consecrationis hostie. verbis iam in parte prolatis. similiter perficiatur per alium. qui incipiat ibi. Qui pridie. Et si hoc contingat in consecratione sanguinis. incipiat ibi Similimodo. Sic etiam agendum videtur cum dubitatur utrum prior sacerdos inceperit verba consecrationis proferre et non perfecit. Nec reputandum est tunc fieri iterationem. quia non intelligitur iteratum quod ambigitur esse factum.

Dubium

ix Quid agendum si celebranti sanguis per nares erumpat et fluit.

Sol. Pausare debet reclinando vel sedendo donec fluxus cesset. Caute autem debet ne vestes vel aliqua sacra per sanguinem contaminentur recipiendo illum vel in aliquo vase vel panniculo. prout discretioni sue melius puenire videat. Si autem ille fluxus restringi non posset neque sacerdos officium perficere. tunc agendum est ut in casu dubij precedentis

xij Quid agendum si sacerdos omittat aliquid vel aliqua de dicendis vel agendis in missa

Sol. Si obseruet ea que necessario ad consecrationem requiruntur consecrat. sed tamen graviter peccat si scienter omittat aliquid notabile ex institutione vel consuetudine ecclesie ad hoc officium requisitum. ut puta missam introitum. Epistolam. Evangelium. vel quod huiusmodi. Si autem aliquid modice reputatis vel ex negligentia aliquid omittat minus peccat. Diligentissime tamen cauere debet ne hoc contingat

Resoluit quatuor dubia que occurrunt circa dicenda. agenda. et cauenda post missam celebrationem

Articulus. iij

I Utrum aliqua specialiter sint dicenda post missam celebrationem.

Sol. Sic. primo namque et ante omnia dicende sunt corde et ore debite et deuote gratiarum actiones. Cum enim ut et ipse celebrans in prolatione protestatur dignum et iustum sit atque equum et salutare. ut semper et ubique domino gratie agatur. quia in nullo loco vel tempore nobis beneficia sua elementer largiri cessat. dignissimum. iustissimum. et equissimum est ut hoc fiat post huius beneficii perceptionem. et tanto diligentius atque deuotius quanto inter omnia beneficia hominibus a deo collata. illud vni de maximis habetur. Non solum autem ideo gratias agere debet celebrans ne propter ingratitudinem de tanto beneficio grauius iudicetur a domino

Dubium

Capitulum

sed et vt de tali gratias debitas exhibens. potioꝝ beneficioru dignus efficiatur. et precipue vt ad christianam celebrationeꝝ vel saltem spiritualem. istius sacramenti sumptionem ad quam semper tenetur esse dispositus. preparatioꝝ reddatur. Semp em celebratio precedens dispositio ac preparatio esse debet ad sequentem. Magis autem attendenda est in huiusmodi gratiarum actione feruida cordis deuotio. qꝫ plura labioꝝ oratio.

Sol. **U**tru post celebratioem aliqua etia singulariter sint agenda. Sic. debet em is qui celebrauit in omnibꝫ timore. virtuose et exemplariter se habere. et in bonis occupationibꝫ exercitijsqꝫ salutaribꝫ solationem et delectationem querere. vt in meditando psallendo. orando. studendo. scribendo. legendo. docendo. et horas canonicas debite persoluendo. ita vt et diabolus nunqꝫ eiu ociosum inueniat. et ad futura dona paratioꝝ fiat.

Dubium

Sol. **Q**ue sint sacerdoti post celebrationem cauenda Maxime cohibenda est lingua ne loquatur leuia. inutilia. scurrilia vel dolosa verba. Sic etiam visus cohibendus est ne videatur vana. et suo modo sensus ceteri sunt caute custodiendi. precipue etiam crapula et ebrietas fugienda. ioci et ludii vitandi. Et vt hec facilius fieri possint studendum est sumopere. vt dicit beatus Gregorius. qꝫ semper animus in suo pondere et vigore seruetur. ne postea cum fluxa cogitatio dissoluatur. ne vana etiam letitia mentem subrepat. et lucrum punctionis anima per incuriam fluxu cogitationis perdat.

Sol. **A**tz statim post missa celebratioem sit comedendu vel bibendu. De iure non debet fieri. Unde tribꝫ. de secreta. di. ij. dicitur. Si mane dominica portio editur vsqꝫ ad sextam ieiunent ministri quieam sumpserunt Et si tertia vel quarta hora acceperint ieiunent usqꝫ ad vespas. Sed de psuetudine hoc ius non seruatur. propter reuerentiam tamen tanti sacramenti dignu est vt a cibo et potu abstineatur donec debite gratiarum actioes sint redditae. et ita etiam inter ea species sacramentales verisimiliter existimentur corrupte

Capitulum septimum de dubijs occurrentibꝫ circa materiam ad consecrandu aptam. videlicet panẽ et vinu. vi. pꝫbendit articulos

Arti. primus

Resoluit sex dubia que incidunt circa panem consecrandu siue hostiam antequam consecretur

I **Q**uis et qualis debeat esse panis vt consecrari et ex eo confici possit corpus christi

Sol. **D**ebet esse triticeus. aqua naturali confectus. et azymus. id est non fermentatus.

Septimum

- ij** Quid agendum si sacerdos percipiat panem non esse triticeum, vel aliam aquam quam naturali consecratum aut fermentatum
- Sol.** Si aliquid istorum percipiat ante inceptionem canonis, panem illum remoueat et aptum apponat, et sine repetitione procedat. Si post inceptionem canonis et ante verba consecrationis remoueat, ut supra patet, et canonem reincipiat, hoc videtur tutius et convenientius. Si post verba consecrationis panis, et siue ante siue post consecrationem sanguinis, ante tamen sumptionem panis remoueat, ille panis et recipiatur aptus panis, atque consecratur ut supra. Panis vero supra quem prolata sunt verba consecrationis reuerenter tractetur, et sumatur a celebrante post sumptionem sanguinis vel a ministrante. Si post sumptionem illius panis et ante sumptionem sanguinis recipiatur de nouo panis aptus et consecratur ut supra, atque sumatur, non obstante quod ieiunium sit solum per sumptionem panis non consecrati, quia preceptum de perfectione huius sacramenti maioris est ponderis quam preceptum quod hoc sacramentum a ieiunio sumatur. Si post sumptionem sanguinis, reponatur nouus panis aptus ut supra et nouum vinum, et cum repetitione canonis fiat noua consecratio utriusque atque sumptio, ne sacramentum maneat imperfectum. Si vero panis aptus et debitus haberi non possit ante consecrationem, deseratur missa incepta
- ij** Quid agendum si panis appositus percipiat esse corruptus
- Sol.** Quia panis corruptus dicitur qui substantiam et speciem panis perdidit, vel ex putrefactione, vel vetustate, vel alio huiusmodi, quod percipi potest cum prauitas soluitur, et sapor, odor, color aliaque accidentia mutata sunt, ideo non est panis neque consecrabilis. Si ergo percipiat aliquo modo circa precedens dubium expressior, agat etiam eo modo quo ibidem dictum est
- ij** Quid agendum si panis non fuerit appositus, vel post appositionem abscissus, et non percipiat donec veniat ad verba consecrationis.
- Sol.** Apponat panis aptus, repetat canonem, et fiat consecratio illius
- ij** Quid agendum si panis sit dispositus ad corruptionem, sicut notari potest ex aliqua mutatione saporis vel odoris, vel si habeat foramen vel fracturam, aut ablata sit aliqua particula, vel non sit rotundus ut moris est, vel habeat maculam aut alium defectum similem
- Sol.** Si aliquis istorum casuum occurrerit et percipiat ante consecrationem propter reuerentiam sacramenti remoueat panem illum et apponat alium panem aptum. Si autem alius haberi non possit, procedat nihilominus in missa et perficiat, nisi defectus in pane adeo notabilis fuerit quod graue scandalum astantium timendum sit si procedat. Si vero post consecrationem percipiat talis defectus aut in ipsa consecratione tunc procedatur et perficiatur officium
- vi** Verum in aliquo casu sacerdos licite possit legere vel cantare missam et non consecrare penem siue perficere corpus christi

Dubium

Capitulum

Dubium

Sol. In nullo casu licet. grauius enim peccat p̄biter criminofus q̄ se celebrare simulat et non celebrat. q̄ si celebraret. Porro itaq̄ falsa remedia sunt abijicienda. que sunt veris periculis grauiora christi ante sumptionem

Articul. ij.

I Utrum sacerdos consecrans panem teneatur sumere

Sol. Quotiens sacerdos consecrat tenetur ipse sumere

ij Utrum in predicto casu teneatur semper totum sumere

Sol. Non semper tenetur. Si enim sacerdos p̄secret plures hostias pro viatico infirmorum reseruandas. vel alijs pro tunc disponendis. non tenetur nisi vnam sumere. Si etiam aliquis sub missa incideret in infirmitatem vbi immineret periculum mortis et non haberetur alia hostia consecrata. debz sacerdos illa quā ipse sumpturus erat totam diuidere. et partem infirmo dare. Si etiam post sumptionem sanguinis christi et ablutionis res periretur aliqua notabilis particula hostie consecrate vel tota hostia p̄secrata. tunc illa particula seu illa hostia reseruari debet et non pro tunc sumi. vt infra tangetur.

Dubium

ij Quid agendum si deprehendantur aliquę particule sup corpus rali. palla. vel patena. que de hostia p̄secrata sint resolute.

Sol. Diligenter recolligantur. et sumantur cum hostia sumenda vel sanguine ante sumptionem ablutionis

iiij Quid agendum si ppter frigus aut aliam causam accidentalem hostia vel pars eius ceciderit in calicem de manu sacerdotis

Sol. Si tota hostia inciderit nihil iterandum est. sed obseruatis ceteris. obseruandis sumatur simul cum sanguine. Si vero pars aliqua in manu remaserit. frangatur illa. et pars vna mittatur in calicem et procedatur vterius more p̄sueti

v Quid agendum si ceciderit hostia p̄secrata vel pars eius supra terram. vel lapidem. vel pannum. aut aliud p̄simile.

Dubium

Sol. Statim reuerenter leuetur. et reponatur illuc vnde cecidit. per q̄ raturq̄ diligenter si aliquę particule de hostia resolute ibi res manserint. que p̄similiter leuentur. Deinde locus vbi hostia iacuit radatur. et abrasa p̄burantur. cineresq̄ in sacrario reponantur. Et si locus non possit p̄uenienter statim radi circumsignetur et cooperiatur ne pedibz tangatur. donec cōmode radi possit. Si vero super pannum. vestem. aut aliud huiusmodi ceciderit. diligenter excutiat pars illa vbi iacuit super corporale vel patenam. poterit insuper lauari. et aqua lotionis in p̄s scinam mitti. Et vbi occurreret casus q̄ sacerdos non posset conuenienter vel sine graui scandalo leuare. vel si esset periculus in mora. vt timeretur q̄ animal brutum aut puer sumeret. vel pedibz conculcaretur. vel aliud huiusmodi. tunc debet reuerenter leuari a ministrante vel aliquo alio etiam laico si non esset alius sacerdos. et porrigi ad manus celebrantis

Ar

Ar

D:

Septimum

vi Quid agendū si sacerdos casualiter tangat hostiā cū naso mento
barba veste vel alio hūmōi

Sol. Si notabiliter tetigerit ita vt verisimiliter timeri possit q̄ aliqua
particula minima hostie ibidē manserit adherens. statim post
sumptionem hostie. vel ante si p̄mode fieri poterit. fricetur cū
extremitate patene super corporale illa pars nasi. menti. vel illi
us quo tacta fuit hostia. Deinde excutiat̄ corporale sup̄ pa-
tenam. et si aliquid ibi appareat de hostia. sumatur vel mittat̄
rur̄ in calicem ⁊ sumatur cum sanguine. ⁊ nihilominus post ab-
lutionem digitorum discrete lauetur vel humectetur cum di-
gito eadem pars recontacte ⁊ abstergatur cum panniculo ab-
stersiuo quo calix abstergi solet. Si cum veste aut alio cōsimili
tetigerit excutiat̄ pars illa super patenam vel corporale. et
agatur vt supra tactum est

vij Quid agendū si hostia p̄secrata p̄ ventū vel aliquo alio mō fuit? **Dubium**
rit amota de altari ⁊ amissa.

Sol. Fiat diligentissima p̄quisitio ad inueniendū hostiam. quesi in-
uenta fuerit reuerenter reponatur ⁊ procedatur in missa. Si
vero inueniri non possit accipiat̄ noua hostia. reincipiat̄ cas-
non et p̄secrēt. deinde procedat̄ modo p̄suetō.

vij Quid agendum si cū sumendū est sacramentum. corpus christi
miraculose appareat sub specie carnis vt pueri vel aliaq̄ alia nō
p̄uenienti humane refectiōi.

Sol. In tali casu non est sumendum. nec propter hoc sacerdos effici-
tur transgressor p̄cepti. quo sc̄z mandatur vt sacerdos. conse-
crans sumere debeat consecratum. quia que miraculose fiunt le-
gibus non subduntur.

Resoluit septem dubia circa panē p̄secratū siue corpus christi post sum-
p̄tionem occurrentia

I Quid agendum sit si in sumptione sanguinis remaneat pars hos-
tie in fundo calicis

Sol. Cauendum est ne infundatur vinū vt cum illo sumatur. quia si
cum vino sumeretur. ex quo vinum citius descenderet in sto-
machum et p̄ueniret descensum illius partis hostie. tūc iam
solutum esset ieiunium. ⁊ ita sacerdos nō ieiunus sumeret. qđ
in hoc casu fieri nō debet. cum aliud ⁊ facile remedium haberi
possit. hoc videlicet. vt digito p̄secrato ducatur illa pars ad la-
bium calicis. ⁊ inde sumatur. postea digitus sugat̄ ⁊ abluatur
cum vino. ⁊ illud etiam sumatur

ii Quid agendū si post sumptōem sanguinis repiant̄ aliquę p̄ciu-
le siue reliquie resolute de hostia

Sol. Si certum sit q̄ sint resolute de hostia p̄secrata. et repiant̄ an-
te sumptōem ablutionis. statim sumant̄. Si post sumptōem
ablutionis reperiantur. et sit aliqua ita magna q̄ possit absq̄
periculo tractari ⁊ reservari. tunc reseruetur vsq̄ ad proximas

Articulus. iij

Dubium

Capitulum

celebrationem in qua hostia sumatur. nisi graue scandalum sit
ineas euenire ex reservatione Si aut omnes sint adeo parue q
absq periculo tractari & reservari non possint. tunc sumat. non
obstante q prius sumpta sit ablutio. q qdū sacerdos est in
actu pfectionis sacramenti & recollectionis reliquiarum. qdqd
fit dicitur fieri mox & in continenti nullo actu p ratio interme
dio. id est quasi simul sumeret omnia anteq censetur non ies
unus. Ubi etiam solutum esset ieiuniū non obstarer. q pce
ptum de pfectione sacramenti maius est. vt supra patuit Cau
tum tamen videtur vt ante abluionem reliquie diligenter p
quirantur et recolligantur atq sumant Si pō dubiū sit vtrū
reliquie iste resolute sint de hostia psecrata. agatur tunc vt dic
tum est cū hac tñ generali intentione ac p ditione si sint psecrate
Quid agendum si post sumptionem sanguinis christi reperiatur
aliqua hostia integra

Dubium

Sol. Si certum sit q sit psecrata et reperiatur ante sumptionem ab
lutionis. statim sumi potest. vel reservari. Sic etiam agendū
est si supermanferit aliqua hostia de eis de quibus alij p muni
cati sunt. Si post sumptionem abluionis inueniatur. reserue
tur pro viatico. vel in sequenti celebratione sumatur. Si vero
dubium sit an psecrata sit. agatur tunc eodem modo vt dictū
est. cum hac tamen p ditione. si sit consecrata.

Quid agendum est si quis post sumptionem corporis christi sta
tim patiatur vomitum

Sol. Reuerenter recolligantur species panis si discerni possint. & repo
nantur in sacrario. vel sumant ab aliquo. si saltem assit aliquis
ad sumendum dispositus absq nausea. et ea in quibz inuenire
fuerint species pburant. & cineres in sacrario recondantur

v Quid agendum si quis post sumptionem sacramenti ex infirmita
te statim emittat per secessum quod sumpsit.

Sol. Recolligantur species. & fiat sicut in casu pcedentis dubij

vi Quid agendum si hostia psecrata & reservata reperiatur putrefa
cta vel aliunde corrupta

Sol. Reuerenter tractet & in sequenti missa celebratōe sumat post sum
ptionē sanguinis. Si pō sumi nō possit recōdat in sacrario.

vii Quid agendum est si hostia consecrata comesta fuerit a mure vt
ab aliquo alio bruto animali

Sol. Si animal illud statim apprehendi. aperiatur corpus eius & dili
genter perquiratur tam in ore q in intestinis si aliquę species
inueniri possint. que si inueniantur. recolligantur & recondan
tur in sacrario. corpus vero animalis comburatur et cineres si
militer recondantur.

Articul⁹. iij. Resolvens. xiiij. dubia circa vinū priusq consecratur incidentia

I Quod et quale debeat esse vinum vt sit aptum ad psecrandum

Septimum

Debet esse vinū vitis
de vva exp̄sum. Et
ideo nō p̄r hoc sacra
mentum p̄fici in

Aqua vinata seu
aqua superfusa
super acervos
vvarum post vi
num exp̄sum
Agresto. id est
succo de vva im
matura exp̄so
Aceto
Malogranatorū
Bororum
Cerasorum
Vitis adhuc
in vva p̄tento.

Uino qz non est vinum
qz nō est vinū

quia non exp̄sum est de vva. et sic magis habet rationem q̄
debet p̄medi q̄ q̄ debet potari

Quid agendum est si loco vini fuerit aqua vel aliq̄s aliū liquor
positus in calicem ad consecrandum

Sol. Si sacerdos hoc percipiat ante consecrationem panis. z vinum
nullo modo haberi possit. missam deferat imperfectam nec vl
terius procedat. Si autem vinum haberi possit. effundat prio
rem liquorem. et imponat vinum purum cuius aqua. procedat
qz vltimus nil repetendo. Si vero percipiat post consecratōem

panis et ante p̄secratōem calicis. et vinū non possit haberi. procedat nihil
ominus corpus christi sumendo absq̄ sanguine z missam terminando.
Sed si possit haberi vinū. effundat liquorem et p̄paret calicē vt supra. proce
datqz ad p̄secratōem calicis. incipiendo ibi. simili modo. nihil repetēs de
prius lectis. Si aut percipiat hoc post p̄secrationem calicis z ante sump
tionem atqz diuisionem hostie. tunc effundat illum liquorem in aliud vas.
qui postea propter reuerentiam verborū consecrationis super ipsum pro
latorū. mittatur in piscinam. imponatqz vinū aqua mixtū in calicē. quo fa
cto. accedat ad p̄secratōem sanguinis reincipiendo ibi. Simili modo. z
deinde procedat more p̄suetō. Vbi vero vinū haberi nō posset. sumendū
est corpus absq̄ sanguine. vt in casu precedenti. Et ita etiā in sequentibz
agendū est. si vinū haberi nō possit. Sed si hostia sit diuisa. z ps missa in
calicem. tunc caute extrahat illam partem. z reponat sup patenā. z liquo
rem effundat in aliud vas. quē postea sumat post ablutōem. vel in sacra
rio recondat p̄pter reuerentiā hostie p̄secrare unposite in ipsum. Deinde
imponat vinū cum aqua. z reincipiat vt dictū est. procedendo ad p̄secra
tionem sanguinis. et qz illa pars hostie que extracta est de calice non po
test bene tractari p̄pter humectatōem. ideo capiat aliam partem hostie nō
humectatā. z cum verbis ac signis p̄suetis mittat in calicē. partē vō hu
mectatā sumat cum alia parte non humectata. z procedat vltimus more
solito. Si vero predictus liquor percipiat post susceptionem corporis
christi. ante tamen sump̄tōem et gustatōem istius liquoris indebiti. tūc s̄

Dubium

Capitulum

tur prius extrahat partem hostie missam in calicem et reponat sup patenā. et faciat cū liquore vt pus. Imponatq; vinū cum aqua. et psecrer sanguinē reincipiendo vt supra. Et vbi faciens da s; signa sup calicē cū hostia anq; d; et etiā cū d;. Pax dñi et faciat signa illa absq; hostia sup calicē In ceteris pcedat more solito. tādē sumat prē hostie humectatā et postea sanguinē. et missam pficiat vt p̄suetū est. Sed si liquore illū sumere inceperit et adhuc in ore teneat vel prīm deglutierit. dūmodo ps hostie in calice remanserit emittat discretē ex ore in aliud vas. et extrahat prēm hostie. et agat cū liquore et ceteris vt in casu p̄cedenti. Si autē etiam partem hostie in os susceperit. nō tamē adhuc transglutierit. discretē et caute totū emittat ex ore in calicem. deinde extrahat prēm hostie vel p̄cūlas eius si in partīculas resoluta fuerit. et faciat in ceteris vt supra. Si vero partem hostie cum liquore sumpserit. tūc nisi graue scandalū timeatur apponenda est alia hostia psecranda. et calix cū vino et pane preparādus. et reincipiendū est a canone. et vtrūq; psecrandum atq; sumendū. sed si graue scandalum timeat ex appositiōe noue hostie. tūc preparet calix cū vino et aqua et incipiat ab illo loco. Simili modo. et pcludat cum istis verbis. hec quotiq; ensūq; feceritis in mei memoriā facietis. et statim sanguis sic psecratus sumatur. Nec obstat in istis casibus solutio ieiunij q; pceptū de p̄fectione sacramenti maius est q̄ pceptum de ieiunio. vt supra dictū est. In omnib; etiam dictis casib; cum tali cautela et discretiōe agendū est. vt q̄tū fieri poterit scandalū euitetur. Unde neq; hostia neq; calix iterato eleuari debet. si prius facta fuerit eleuatio

Dubium

Dubium

- iiij Sol. Quid agendum si impositum sit vinum corruptum Quia vinum corruptū speciem vini atq; substantiā amisit. sicut mutatio accidentium demonstrat. ideo non est psecrabile Cū ergo percipitur esse corruptum aliquo modorum exp̄ressorum in p̄cedenti dubio. agat tūc vt ibidem expositum est
- iiij Quid agendum si vinum non sit impositum calici. neq; aliquis alius liquor. sed dimissus sit vacuus
- Sol. Quāto percipitur imponendū est vinum aqua mixtum et vltē rius p̄cedendum. Si autem vinum haberi non possit et fuerit ante psecrationem panis. tunc missa deferatur imperfecta Si vero psecratio panis facta sit procedatur in missa. vt circa secū dum dubium huius articuli clarius expositum est.
- y Quid agendum. si vinum sit dispositum ad corruptionem nō tñ corruptum est. vt si ace scat. vel si sit pendulum. aut fetidū. vel immundum. aut alium p̄similem habens defectum
- Sol. Si p̄cipiat ante psecrationem calicis. remoueat et apponat vinū aptū si haberi possit. Si autē haberi nō possit. vel si p̄cipiat post psecrationem procedatur et perficiatur officium

Septimū

- vi Sol.** Utrum in musto possit confici hoc sacramentū
Potest bene confici. sed non debet. nisi fuerit defecatum vel purificatum. nisi necessitas cogat. qua cogente posset etiā exprimi vinum de vua in calicem
- vij Sol.** Utrum vino psecrando possint vne integre pmisceri
Noc fieri non debet. quoniam phibitum est. vt habet de pse. dist. ij. c. didicimus. Neq; pmisceri debet vinū ex vua pressus in calice
- viii Sol.** Utrum confici possit hoc sacramentū in nectare siue in vino condito aut per spēs aromaticas colato
Quādiu natura et species vini manet. potest confici. non tamen fieri potest nisi in casu necessitatis
- ix Sol.** Utrum possit confici in vino puro absq; pmissione aque
Potest. sed nō debet. vñ si sacerdos ante psecrationē deprehēdat aquā non esse pmixtā statim pmiscere debet
- x Sol.** Que et qualis debet esse aqua que vino pmiscenda est
Aqua debet esse naturalis siue elemētāris et pura
- xi Sol.** Quanta debeat aqua vino admisceri
Tam modica debet imponi. q. vinū in sua natura et spē possit permanere. si em̄ a natura sua mutaret non posset confici **Dubium**
Uñ vna gutta aque qntūcūq; parua dūmodo debito tpe fuerit imposita vt possit fieri mixtio sufficit. et p̄cipue si vinū fuerit debile
- xij Sol.** Utrū sufficiat q. aqua fuerit vino admixta adhuc exāte in dolio
Non sufficit. q. em̄ pmixtio illa sacramētālis est. ideo fieri nō debet anteq; mīsteria inchoent. vel fiat preparatio ad inchoandū. et ad tardius imminēte oblatione. vt scz possit fieri trāsmutatio aque in vinum
- xiii Sol.** Utrum quis licite possit non cōsecrare vinum facta consecratio ne panis.
Non potest licite. pfecta em̄ debent esse sacramēta. Cristus autē hoc sacramentū sub speciebus panis et vini instituit. vñ vtrūq; offerri. psecrari. et sumi debet.
- xiiii Sol.** Quid agendū si sacerdos dephēdat vinum esse pgelatū in calice cum vult consecrare.
Sacerdos curā adhibere debet vt resoluatur. vel p applicationē prunaz. aut panni calefacti. vel manū calefactaz. aut p infusionē vini calefacti. vt recipiat rōem actualē potus. Si tñ non resolveret nīhilomin⁹ posset confici. q. p pgelationē naturāvis ni nō est corrupta. Hoc tñ cauere debet q̄tum fieri potest
- Resoluit octo dubia que circa vinum psecratum siue sanguinē cristi an/ Arti. v.**
te sumptionē occurrere possunt
- I** Quid agendū si sacerdos post psecrationē recolat vel deprehēdat aquam nō fuisse admixtam vino. vtrum videlicet adhuc debeat admiscere **Dubium.**
- Sol.** Nullo mō debet aquam vino psecrato admiscere. q. sequeretur cor.

Capitulum

ruptio sacramenti ad minus in aliqua pre. quod ceteri debz. si fieri possit. sz pcedat sine admixtione aque. Admixtio em aque non est de necessitate psecrationis. sz psecantis

ij. **Sol.** **U**trum sacerdos semp teneatur sumere sanguinem Quotienscuqz psecrat tenetur sumere. nisi irremediabile impedi mentu supueniat Si autem als sacerdos no celebrans psumis cando sumat corpus xpi. talis no debet sanguine sumere sed vi num non psecratu post sumptione corporis.

iii. **Sol.** **Q**uid agendu est. si sacerdos ex quacunqz causa no possit sumere vi num. z ita etia neqz sanguine sumere valeat

Sol. Si sacerdos sciat vel pbabiliter timeat q no possit absqz nausea et piculo vomitus vel alio incouenienti. tantu vini sumere qn tum ad psecratione necessarii est. no debet celebrare Et si mis sam inceperit z nondu psecrauerit corpus. incepta deserat. Si aut post psecratione corporis z ante psecratione sanguinis sen tiat vel timeat se no posse sumere sanguine propter nauseam ex inspectioe vel odore vini psecrandi. vel alio hmoi accidere. non debet psecrare sanguine. Sed debet pcedere sicut in illo casu vbi post psecratione panis calix dephenditur vacuus vel liqre no psecrabili paratus. z no potest vinu debitu haberi ad conse crandū. put tactu est supius articulo quarto in solutioe secudi dubij. Si po post psecratione sanguinis z pcpue circa tepus sumptionis eius hoc sentiat vel timeat. tutius est q no sumat. sz reuerter atqz diligenter referuet vsqz ad proxima celebratione In qua post sanguine tunc psecratum z sumptu. sumat illum sanguinem referuatum

iiij. **Sol.** **Q**uid agendum est. si cum sumi detet sanguis species vini sit co gelata. ita q no debite possit sumi

Sol. **E**rat resolutio aliquo modo supius tactoz circa. xiiij. dubium articuli quarti. hoc tñ observato q nullo mo supinfundatur vi num calefactu. eadem rone qua no debet admisceri aqua vino psecrato. vt circa primu dubium huius articuli de m est.

v. **Sol.** **Q**uid agendu sit. si musca aut aranea vel aliud huiusmodi ceci derit in sanguinem.

Sol. **A**numal illud caute detet capi. z diligeter lauari z coburi. z ablu tio cum cineribz in sacrariu mitti. Et si absqz horrore z piculo sumi possit sanguis. sumat more psueto. Si aut ppter horrore vel periculu vel timore vomitus sumi no possit. tunc debet eff fundi in aliud vas ad hoc aptu. z cum reliquijs referuari. Nis hil em abhominabile sumi detet occasione huius sacrameti Et tunc ne sacramentu maneat impfectu. debet aliud vinum aqua mixtu in calice poni. z ulterius procedi eo mo quo supe rius circa sedm dubium articuli quarti expsum est. Em q an te vel post sumptione corporis hoc dephendatur.

vi. **Sol.** **Q**uid agendu sit. si sacerdos ante sumptione sanguinis dephendatur.

Dubium

Septimū

18

Sol. dat venenū esse immissum in calicem.
Nullo mō debet sumere. nec alteri dare. ne calix vite vertatur in mortem. Sed debet infundere in aliud vas aptum. et ulterius pcedere modo in pcedenti dubio expresse

vij Quid agendū sit. si sanguis effundatur per negligentia nō ex tota. sed in parte. vel aliquid stillauerit de calice

Sol. Quocunq; sanguis ceciderit extra calicem. statim et reuerēter re colligatur discretioni modo quo fieri poterit. et in calicem refundatur Si autē nullatenus recolligi possit. tunc cito lambatur aut absorbeat vel sugatur per sacerdotē. ne vel defluat vel imbibatur a re illa sup quam ceciderit. Nec obstat si nōdum sumperit corpus xpi. qz necessitas hic cogit vt sanguis sumatur ante corpus Si vero sacerdos nō posset hoc tam celeris

Dubium

ter facere. vel vbi de hoc graue scandalū timeretur si ipse hoc facere. tunc potest et debet ministras ad missam (si saltem sit dispositus ad minus per veram contritionē et ppositum pfitendi et cum hoc sit ieiunius etc.) hoc facere. Et picipue si celebras pbo vel signo id iubeat. Et si ministras nō fuerit dispositus. poterit et debet hoc alius dispositus facere. etiā si sit laicus. necessitate ad hoc urgente. Velius est em id facere qz q enormis irreuerentia fieret venerabili sacramento. vtpura q canis vel aliud animal inciperet lambere vel desup mingere. aut q pedibus cōculcet. aut alia hmoi irreuerentia abhominabilis contingat Si preterea sanguis ceciderit in terram vel sup tabulam aut aliud hmoi. post actionē eorum que iam dicta sunt. radatur locus que tetigit. et quod abrasum fuerit cōburatur. et cinis intra altare vel sacrariū recondatur Si autē sanguis linteum altaris vniū vel plura tetigerit. fiat post sup dicta trina lotio illius vel illorū cum aqua munda calice supposito. vt in illum aqua ablutionis recipiatur. que postea sumatur a celebrante vel ministrante. Si tamē propter nauseam sumi nō possit. recondatur talis ablutio iuxta altare vel mittatur in piscinam.

Similiter etiā agendum est. si super aliquā vestem psecratam sanguis xpi ceciderit vel illam casu aliquo tetigerit Si autē sanguis sup vestem non psecratam ceciderit vel tetigerit. post trinam ablutionē factam eo modo quo supra dictum est illa pars vestis rescindatur. et in altari vel sacrario cum alijs reliquijs reponatur. vel illa pars vestis igne cōburatur. si sacerdoti magis expediens hoc videatur. et cineres recondantur iuxta altare vel sacrarium vt supra tactum Tutum etiā est. vt vestis illa sup quam sanguis xpi cecidit ad vsum priorem nō assumatur. sed vel vestis consecrada cultui diuino apta ex ea fiat. vel recondatur. vel cōburatur vt supra dictū est. Simili etiā modo agendum videtur si sanguis xpi tetigerit capillos sacerdotis vel ceciderit sup barbam eius Fienda est em ablutio capillorū eo mō quo supra dictum est de veste. et fiat abrasio capillorū vel barbe et cōburantur. et ponantur cineres in sacrario Si autē sanguis xpi tetigerit caput aut faciem vel aliam prem corporis nudam. sufficit q diligēter et discrete lauetur. et de ablutione fiat vt supra dictum est de ablutione vestis et aliarum rerum etc.

Capitulum

Dubium

vij

Quid agendum. si sanguis ex toro effundat. ita qd nihil penitus maneat in calice quod sumi possit.

Sol.

Si de effuso aliqd recolligi possit vel lambi aut sorberi aut sugi agendum est vt in solutione pcedentis dubij tactu est. Si aut nullum istoz fieri possit. ne sacramentu maneat imperfectu. pres paratus est calix de nouo cu vino z aqua. z vltorius pcedens du est sicut in casu quo calix post psecratione corporis vacuus deprehenditur. vel inepto liquore preparatus. vt supius arti. iij. circa resolutiones secundi z quarti dubioz expsum est

Arti. vi.

Resoluit sex dubia que circa sanguine post eius sumptione occurrunt

I

Quid agendum sit. si sacerdos post sumptione sanguinis deprehendat aliquam guttam adherere orificio calicis. vel exterius in pede aut alia parte calicis

Sol.

Si certus sit qd illa gutta sit psecrata. qd videlicet scit se post pparatione calicis diligenter absterisse calicem tam exterius qd etiam interius ab illo loco vbi stat vinu infusum. tunc debet sumere illam guttam ante sumptione ablutionis Si aut sit dubius an sit psecrata. sumat sub hac generali intentione z pditione. si sit consecrata. Si vero certus sit qd no sit psecrata sumat cum ablutione. vel postea abstergat si exterius adhereat. Quo autem haberi possit. pbabilis certitudo in tali vel alijs casibz consimilibz parebit ex caplo sequenti arti. pmo circa resolutionem xij. dubij z sequentiu.

ij

Quid agendum est. si post sumptione sanguinis deprehendat sacerdos aliquam guttam vel liquore speciei vini adherere casule vel manipulo. aut alteri hmoi

Sol.

Si certus sit de psecratione istius gutte vel liquoris lambat vel sugat. z pcedat vt supius in solutione septimi dubij articuli pcedentis deum est. Si po dubitet. faciat hoc sub pditione. vt circa pcedens dubium deum est Si aut certus sit qd no sit psecratus liquor ille vel gutta. tunc no est curandū de tali

Dubium

ij

Utrum statim post sumptione sanguinis debeat fieri ablutio digitorum sup calicem. Ex quo em adhuc in calice remansit aliqua spes vini. vt puta humor qda siue humiditas sub qua sanguis pnetur. tales spes si vinum supinfundat corrumpent. z sic ibi desinet esse sanguis xpi Quid igit agendum sit vt sumi possint absq corruptione

Sol.

Circa hoc sacramentu de possibilibz agendum est quod decentius est. z pro maiori reuerentia tanti sacramenti puenientius. Non est aut possibile vt spes sacramentales circa huius sacramenti celebratione diu manere possint incorrupte. ymmo necesse est vt cito corrumpant. Cum em post sumptione in stomachu descendunt no diu pssistere pnt incorrupte. no solum ppter subsequente debite ablutionis sumptione. sed z propter punctione humoru in

Septimum

Stomacho etiam ieiuno persistenti. Sic etiam in descensu ad stomachum si sint in parua aut modica quantitate corrumpunt per admixtiones humoris salualis. Et pari ratione etiam in ore. presertim cum post descensum sanguinis adhuc remaneat in lingua et ore humiditas sacramentalis. quam humor salualis qui maior est corrumpit. Ab extra quoque hoc idem quandoque necessario contingit. Nam si post cautam etiam sanguinis sumptionem non fiat absterfio seu ablutio calicis. nihilominus humiditas in calice remansens per exhalationem siue circumstantem aerem corrumpet et desinet ibi esse sanguis. Idem etiam contingit circa exteriorem superficiem calicis in ea parte qua applicatum fuit inferius labium sacerdotis. Certum enim est quod labio illo humectato humiditate sacramentali. etiam dicta pars calicis humectatur. sic itaque cauere non potest quin species ille sacramentales corrumpantur et desinant ibi esse sacramentum. Abijcienda est igitur penitus omnis scrupulositas. ubi inuitabilis occurrit necessitas. Puenientiori tamen modo et decentiori ut diximus agendum est. et ubi occurrit difficultas semper accipiendum est illud quod minus habet de periculo. Non autem videtur modus pueniens quod cum lingua calix exterius vel interius lambatur et ita humiditas illa sumatur vel abstergatur. precipue propter scandalum. neque faciliter hoc posset fieri quo ad humiditatem que adheret fundo calicis. Sic etiam non videtur pueniens modus ut cum digito humiditas illa abstergatur. Quod etiam digitem postea ablueret vel sugere. et utroque modo species corrumperebatur. et non possent puenire ad stomachum. Cum hoc etiam posset occurrere periculum si videlicet humiditas sacramentalis subintraret inter unguentum et cutem digiti. ubi neque abluere neque exui faciliter posset. Ex hoc possent astantes attedari et scandalisari propter multiplicem immixtionem digiti in calicem et alia huiusmodi. Conuenientius ergo hoc modo agendum videtur. ut sacerdos cum diligentia et cautela sic primo sumat sanguinem de calice ut nihil amplius quod per labia extrahi possit in eo remaneat. eleuando sursum. vel erigendo pedem eius et declinando cauum ipsius versus faciem. vel inter labia sumendo. et sic tenendo donec a fundo calicis tota humiditas que defluere possit defluat ad labium calicis. diligenter tamen cauendo ne aliquid decidat. et inde sumat per attractionem etiam cum anhelitu. Et postquam diligenter notauerit quod nihil amplius defluere possit. abluat primo calicem ne aliquid de sanguine adhuc remaneat in eo. et post summptionem illius ablutiois abluat digitos super calicem. ut sic et humiditas calicis et species panis si aliquid de illa in digitis remanserit. totaliter abluatur. deinde sumat. Non sit autem nimis parcus in vino circa ablutioem. sed tamen capiat. ut os et labia. que species sacramentalibus fuerunt humectata sufficienter abluere possint. et ut etiam per labia sic abluta possit abluere exterior pars calicis species sacramentalibus prius humefacta. Quod autem cauendum est ne sacerdos sit nimis sollicitus in dicto modo agendi. ut non generet tedium astantibus. Nec sit etiam in modo agendi singularis contra morem et consuetudinem diocesis vel religionis sue. ut astantes non scandalisent de sua singularitate. vel de alijs sacerdotibus qui illam singularitatem non obseruant suspicantes eos errare.

Quid si sacerdos post summptionem sacramenti vigeat spuro vel tussi etc. **Dubium**

Capitulum

Sol. Ante sumptōem ablutionis nullo mō expuendū est vel extusis-
endū aut excreandū. ne sic species sacramentales et p̄sequēs
sacramentū efficiat. sed sputū vel quod v̄git ad tussim aut ad
excreatiōem retineat vel transglutiat. Si aut ex nimia violen-
tia hoc fieri nō posset. expuat vel extusiat in aliquod vas ap-
tum vel in calicem si aliud haberi non possit. vel in pāniculum
mūdum. et postea materia illa (si nō appareant aliquē spēs sa-
cramentales in ea) comburatur. et cineres reponantur in sacratio-
ario. Verū tamen si sacerdos ante inceptōem misse p̄sentiat se aliq̄
tali passiōe violentē molestari. tuti⁹ est vt a celebratiōe abstineat.
Si vero post sumptōem debite ablutiōis qua et os et labia sint
etiā sufficienter abluta. v̄geat aliquo predictoꝝ. Quis non sit
amplius periculū. tñ p̄pter reuerentiā maiorem sacramentib⁹
num est vt abstineat q̄tum p̄t quousq; alium potum vel cibū
sumpserit. Si tñ nimis v̄geat. efficiat huiusmodi sup̄fluitates
ad aliquē locū vbi non conculcentur pedibus. vel habeat secū
panniculum in quem mittat

Dubium

v Quid agendū si post assumptōem sanguinis patiat sacerdos vo-
mitū. vel ex infirmitate emittat p̄ secessum q̄s sumpsit

Sol. Sufficiēter p̄ ex dictis. Si em̄ ibi nō possint deprehendi spēs sa-
cramentales panis. ex quo spēs vini iam p̄mixte sunt alijs hu-
morib⁹ vt nō possint discerni. q̄ fortassis corrupte sunt. inuol-
uenda est illa materia in stappa vel panno et comburenda. et cin-
eres referuandi sunt. vt sup̄ dictū est

vi Quid agendū si sacerdos post sumptōem sanguinis deprehēdat
venenum aut animal venenosum fuisse in calice. et illud se sum-
psisse. an se liceat ei euomere

Sol. Si p̄ vomitū speret se liberari. et p̄sertim si medicus p̄sulat. tūc
licet ei euomere. Hoc tñ caute fieri debet in aliquod vas mun-
dum. et si aliquē species sacramentales ibi appareāt. recolligā-
tur. et in sacratio referuent. reliqua vero materia comburatur et
cineres similiter referuentur

Capitulum. viij. de dubijs que circa debitā formā p̄se-
cratiōis istius sacramenti occurrūt. et duos h̄z articulos

Arti. primus

Resoluit. xvi. dubia circa formā p̄secratiōis panis occurrentia.

i Que sit sufficiens et debita forma p̄secratiōis panis

Sol. Forma est ista. Hoc est corpus meum

ij Utrum hec p̄iunctio (enim) sit de substantia forme et de necessi-
tate etiam proferenda

Sol. Non de sub̄a forme. neq; de necessitate p̄secratiōis sacramenti
nō tñ debet seienter omitti. alioquin sacerdos grauit̄ peccaret

ij Utrum sacerdos si omisis omnib⁹ alijs que in missa dici solent di-
ceret solū p̄dicta p̄ba sup̄ panē aptū p̄secraret.

Octauum

- Sol.** Si ea diceret cū intentōe psecrandi. tūc psecraret. sed grauit̃ peccaret faciens p̃tra ordinē ecclie. vñ in nullo casu hoc faciendū est
- iiij** **Utrū** sacerdos psecraret si p̃dicta verba vel aliqua eorū mutaret q̃tum ad idioma. pferendo sc̃z in alio idiomate
- Sol.** Si p hoc intenderet inducere heresim vel errorē in ecclesia. et for̃mā ecclesie abijcere tanq̃ inutilem vel inefficacem. et suā introducere quasi magis sufficientē et efficaciorē. nō psecraret. q̃z deficeret in intentōe requisita ad psecrandū. Si p̃o nullū p̃dictorum intenderet. sed psecrare f̃m intentōem ecclesie. tūc psecraret. sed grauit̃ peccaret ritū et ecclie institutōem nō obseruās
- v** **Utrū** sacerdos si addat aliq̃ alia p̃ba ad p̃dictā formā psecret.
- Sol.** Si p talem additōem mutet fcatōe p̃boz vel sensus orōnis. ita q̃ distrahañt a p̃pria fcatōe vel sensu. non fit psecratio. Si p̃o maneant fcatō et sensus. fit consecratio. sed scienter sic faciens grauit̃ peccat ratōne qua supra. Si tñ interponerent multa verba impertinentia per que solueretur p̃tinuitas orationis non fieret consecratio
- vi** **Utrum** sacerdos subtrahens vel dīminuens aliquid de p̃dicta forma consecret.
- Sol.** Si subtrahat aliq̃ q̃tuor p̃boz q̃ sunt de suba forme. nō fit consecratio. Si vero subtrahat vel omittat aliq̃ syllaba vel littera ex cuius subtractōe nō impedit̃ fcatō vel sensus. sicut p̃t p̃tinere in vltima syllaba vel littera dīctōis. tūc psecrat. diligens tñ cauendū est ne h̃ fiat. Si aut̃ formidat q̃ impedita sit significatione vel sensus. tutius est vt forma a p̃ncipio reperat
- vij** **Utrū** incōgrue. pferens p̃ba psecratōis ex imperitiā lingue vel in aduertentia. vel alio h̃mōi. psecret
- Sol.** Si ex h̃mōi incōgruitate nō impediatur fcatō p̃boz vel sensus orationis quin verus sensus forme cōsecrationis capiatur. fit consecratio. scienter tamen hoc faciens grauit̃ peccat ratōne superius expressa.
- viii** **Utrū** sacerdos faciēs trāspōnem p̃boz psecratōis. psecret
- Sol.** Sola transpositio p̃boz nō impedit psecratōem. s̃z tñ fieri nō d̃z Si aut̃ cū hoc variaret̃ sensus. tūc non fieret psecratio. vt si in interrogatiue diceret. est hoc corpus meū. Aduertendū tñ circa dictas variatōes vbi dictū est q̃ nō impediūt psecratōem. h̃ verū esse. nisi quis p eas intenderet inducere heresim vel errorem. put tactū est in solutōe q̃rti dubij p̃cedentis.
- ix** **Utrū** sacerdos faciēs interuallū in p̃latōe p̃boz psecret
- Sol.** Si parū faciat interuallum. vt puta si spuat vel tussiat. vel aliud h̃mōi faciat. nō impedit̃ psecratio. si vero magnū faciat interuallum. vt si postq̃ dixit. hoc est. dormiat vel aliud faciat per qd̃ p̃tinuitas orōnis soluat̃. nō psecrat
- x** **Quid** agendū si sacerdos nō recolat se dixisse p̃ba psecratōis vel alia que in celebratione huius sacramenti dici debent

Capitulum

Sol. Si certus sit se omisisse aliquid eorum que sunt de necessitate consecrationis. reincipere debet a forma consecrationis et cetera per ordinem reiterare. ne mutetur ordo sacrificij. Si vero probabiliter ei constet se aliquid omisisse quod non est de necessitate sacramenti vel consecrationis. preceat ulterius sine repetitioe. Si autem nullum istorum sit. sed solus non recolat se dixisse. non debet ex hoc mente perturbari. sed ulterius procedere. Non enim qui multa dixit semper recolat omnia que dixerat. et in multum assuetis sepius non deliberat. ideo minus recolat.

xi Sol. Ut sacerdos per predictam formam possit consecrare panem absente. Non potest. ex quo enim forma in se continet nomen demonstrativum requiritur presentia materie consecrande.

xii Sol. Ut per predictam formam sacerdos possit consecrare panem presentem in quacunque quantitate fuerit.

Sol. Potest. sed non debet in maiori quantitate consecrare quam necessarium sibi videtur per communionem fidelium.

xiii Sol. Utrum sacerdos perba consecrationis proferendo consecret omnem panem presentem in altari. siue sit extra reservaculum hostiarum siue intra.

Sol. Sacerdos per illa verba nullum panem etiam presentem consecrat. nisi super quem fertur intentio eius consecrandi. et omnem talem etiam consecrat. Unde et omnis alius panis quem non intendebat consecrare non est consecratus.

xiiii Sol. Utrum sacerdos apponens plures hostias pro populo concicando consecrans et in ipsa platone verborum non dirigens intentionem actualiter ad omnes sed solum ad illam quam in manu tenet. omnes consecret.

Sol. Si habeat intentionem virtualem ad consecrandum omnes. licet non habeat actualem. omnes tamen consecrat. De hac intentione deinde est superius capitulum. ii. articulus. iii. in solutione tertijs dubijs. Si autem in consecratione illius hostie quam manu tenet omnes alias intendat excludere. tunc nullam aliam consecrat. sed solum istam quam consecrare intendebat.

xv Sol. Quid si sacerdos intendat consecrare centum hostias siue particulas tot habens concicandos. et apposite sint plures vel pauciores quam centum. utrum facta consecratione omnes sunt consecrate vel solum aliquae aut nulle.

Sol. Si expresse et distincte intendat solum centum consecrare cum exclusionem plurium et pauciorum. tunc nulla consecrat. Si autem habeat intentionem ad consecrandum omnes illas numeratas vel in locum consecrandarum positas. licet erratum sit in numero. tamen omnes consecrant. Unde cautus est ut sacerdos plures hostias consecraturus. omnes simul ante oculos ponat. et intentionem nunquam dirigat ad numerum intendendo tot vel tot consecrare. sed ad omnes ibi simul positas.

xvi Sol. Quid si multe sint hostie apposite etiam simul. ut puta centum vel plures. et sacerdos intendat solum decem consecrare ex illis. utrum aliquae et quae sint consecrate post platone verborum consecrationis.

Sol. Si distincte discernat illas decem quas consecrare intendit. tunc illas consecrat. Si vero confuse et indistincte intendat consecrare decem. illas non notando et discernendo. tunc nullam consecrat.

Dubium

Dubium

De octauum

Resoluit tria dubia que incidunt circa formā consecrationis vini

Art. ij.

I Que sit sufficiens et debita forma consecrationis vini

Sol. Forma est ista. *Nec est enim calix sanguinis mei noui et eterni testamenti. miserii fidei. qui pro vobis et multis effundetur in remissionem peccatorum.*

ij Utz oia verba predicta sint de substantia forme et necario pferenda. **Dubium**

Sol. Sicut hec coniunctio enim non est de suba forme consecrationis panis ita non est de suba forme consecrationis vini. non dicitur tamen scietur omitti.

iii Quid significet hec dictio calix in predicta forma.

Sol. Significat liquorem vel sanguinem in calice existentem. Accipit enim figurate continens pro contento

Pro solutione aliorum dubiorum que circa predictam formam occurrere possunt notanda sunt ea que circa precedentem articulum de forma consecrationis panis dicta sunt. Consimilia enim dubia circa hanc formam consecrationis vini occurrere possunt. Et pariformes habent etiam solutiones

Capitulum nonum de intentione ac ratione eorum que in missa dicuntur sex includens articulos

Premittit diuisionem totius misse in partes suas principales

Tota missa diuiditur in quinque partes. In prima premitur preparatio ad digne perficiendum ea que agenda sunt. In secunda fit oblatio eorum que consecranda sunt. In tertia fit consecratio eorum que oblata sunt. In quarta fit sumptio eorum que consecrata sunt. In quinta redditur gratiarum actio pro sumptorum perceptione. Prima pars incipit ab introitu misse. et finit ante canticum offertorii. Secunda incipit a canticum offertorii. et finit ante prefationem. Tercia incipit a prefatione. et finit ante orationem dominicam. Quarta incipit ab oratione dominica. et finit ante antiphonam post co. Quinta incipit ab antiphona que vocatur post communionem. et finit in perfectione totius misse

Art. i.

Prima pars subdividitur intentionibus ac ratione singulorum que in ea dicuntur **Art. ij.**

Prima pars subdividitur in duas periculas. In prima nempe preparatur affectus quadruplex. scilicet per deuotionem. humilationem. rectam intentionem. et gratiam persecutionem. Deuotio enim excitatur per laudem iubili in introitu. Humiliatio declarat per miseriam gemitum in Kyrieleyson. Recta intentio explicatur per celestis glorie concentum in Gloria in excelsis. Gratie persecutio postulat per orationis suffragium in Collecta

In secunda vero pericula preparatur intellectus dupliciter. Primo dispositiue per doctrinam prophetarum et apostolorum in prophetia vel epistola. per vite perfectum in graduale. per spiritale gaudium in Alleluia. vel per cordiale luctum in tractu

Secundo perfecte per euangelicam lectionem in euangelio. per catholicam fidei professionem in Symbolo

Subdiuiditur secunda pars cum declaratione intentionis atque rationis eorum que in ipsa dicuntur

Secunda pars in tres periculas subdividitur. In prima namque premitur offerentium cum laude exultatio in canticum offertorii. In secunda exprimitur

Art. iij.

o iij

Capitulum

Arti. iiii.

Ipsa oblatio in his verbis Spiritu humilitatis. Suscipe sancta. In
tercia petitur oblationis acceptatio in orōne secreta. Et quia exigit
elevationē mentis ad deum. ideo singulis p̄mittitur Dñs vobiscū. Lo
co cuius cum orō secreta dicenda est. p̄dicitur O:ate fratres zc.
Terciam prem subdividit. z explicat intentionē ac rōnem illorum que in
ea dicuntur

Primo. conclusio orōnis
secrete expresse p̄nunciat
Secūdo. a sacerdote
populus salutatur
Tercio. p̄ls ad ere
ctionē mētis incitat
Quarto. ad grās agen
das p̄ls exortatur
Ver. o. f.
Dñs vo.
Sursuz. c.

Tercia ps
subdividit
in p̄tulas
quas. in q̄z
Secūda subūngit deuota xpi laudatio. p̄mo quo ad eius di
uinitatē. dum p̄cinit̄ euz angelis Sc̄is sc̄is. sc̄do quo ad ei
humanitatē. dum canitur cū pueris B̄ndictus q̄ ve.
Oblationē que d̄r
sacrificium
Biās. a.
Sc̄is sc̄is. sc̄do quo ad ei
Te igit.

Primo ge
neralr p̄e
mittit̄ qd
petatur q̄
tum ad
accepta. vbi
Tercia pe
tit̄ p̄secran
de materie
b̄ndictio z
accepta. vbi
Offerētes z eos p
quibz offert. quoz
salus postulat̄
Eos quoz patro
ciniū implozāt. in
quoz etiā reueren
tiam offertur
ibi
In p̄mis
p̄ eccl.
cōmu.

Secūdo specialr z exp̄sse p̄cludit̄ quid p̄ oblatōez
hostie impetrandū postulet̄. ibi Hanc igit.
In quarta pagitur p̄secratio. vbi primo effectus p̄secrationis
postulat̄. ibi Quā obla. **Secūdo.** ipsa cōsecratio cōsummas
tur q̄tum ad corpus xpi. ibi Qui pridie. z q̄tum ad sanguinē
xpi. ibi Simili modo **Tercio** rei cōsecrate p̄memoratio exp̄
plicatur. ibi Unde z memo.

Primo acceptari
sacramentū
Secūdo dari
gratie donū
ibī
Supra q̄.
Supplic.
Demēto etiā
Nobis quoqz

Primo p̄mit
titur quid
petatur
quo ad
In q̄nta
exp̄sumit̄
virtutis
cōsecrati
sacramē
ti postula
tio. vbi
Secūdo petitiō finit̄. z inducitur mediator p̄ quē petita ob
tineri sperant̄. cum p̄cluditur. p̄ xpm dñm nostrū zc.
Tercio totus canon p̄cluditur. z oia circa p̄fectionē hui⁹ sa
cramenti pacta in xpm p̄is filium reducunt̄. Et p̄mo ea que

Donum

sunt ex pte sacramenti. ibi Per quē. Secūdo ex parte psonarū
in sacramento operantiū. ibi Per ipm

Subdiuidens quartā partem cum expositione intentiōis et rōnis singulorū que in ipsa dicuntur. **Arti. v.**

Ordinem
cōez. s. dñi pmittit
cam. vbi
q fit p
Exhortatio
Presumptiōis ibi
excusatio
Precep
ponitur Celestis panis postulatio
ibi Panē nostrū quo. zc.

Pria pre
ponit ad
sumptōz
sacramēti
preparatio

Deceptionē sacerdotis priuatā. ibi Li. n. q.
Pactis cupiscētiā. que a sacerdote p pō op
ratur. ibi Pax dñi. et a pō postulat. ibi Ag
nus dei. In missis tñ defunctorū vbi sacri
cium nō p pace pñti. s. p futura requie offer
tur. tunc pax nō postulatur

Quarta
ps subdi
uiditur i
duas pri
culas In

Specialis. q fit per primā orōnem sacerdotis. vt cum
dñe ihesu xpe fili dei viui zc. vel aliquā aliā orōez
addit. Nam diuersi diuersas vel p sua deuotiōe vel p
pro locorū p̄suetudine addunt orōnes

Secunda subiungit sacramenti sumptio a sacerdote. qui post
priuatā orōnem sacramentū sumit. ad quod debet esse dispositus
mō supius caplo. vi. arti. i. exposito. **Q**uā ostendit sa
cramenti sumptio ab illis quibz per sacerdotē dispensatur

Cōmuniter etiā p̄sueuerunt celebrātes post sacramenti p̄ceptionē
quasdā priuatas orōnes dicere. p gratiarū actione

Corpus dñi nri ihesu xpi zc. put eos deu
vt quidā dicunt **Q**uod ore sumpsimus zc. tio vel cōsue
Quasdā alias orōnes sp̄ales tudo. puocat

Quod discretionē vniuscuiusqz relinquitur. **E**terum tñ melius vide
tur vt nihil vocalit exprimat p̄ter ea que in libro missali p̄tinentur
fm q dñm est supius caplo. vi. arti. ij. in resolutōe. ij. dubij. ne p hmoi
verba p̄misceant. discōtinuent. et interrumpant ea que ex institutiōe
vel p̄suetudine ecclē dicēda et p̄ferenda sunt. S. vt ibidē tactū est si
quis habeat affectū ad aliqua aliā dicēda. dicat in corde p cogitatio
nē et deuotā meditationē. Sic em et talis p̄mixtio. interruptio. et dis
cōtinuatio vitabitur. et affectus desiderio suo nō frustrabitur

Quintā partem subdiuidit. intentionesqz ac rōnes eorum que in ea dñ **Arti. vi.**
cuntur explanat.

Quinta pars subdiuiditur in tres p̄culas. In prima fit accepti les
nes. s. p̄memoratio p antiphonā post p̄munionē. que cum quadā leticia
canitur. In scda redditur p p̄cepto beneficio gratiarū actio p ordē sa
cerdotis q̄ p̄plenda dicit In tertia pcluditur totius misse p̄humatio
d iij

Capitulum

per hec verba Ite missa est Benedicamus dño. vel Requiescāt in pace. Ubi chorū vel minister grās agens rñdet Deo grās. vel defunctis re-
quiem optans respōdet Amen. ad Requiescāt in pace.

Capitulū decimū de rōez significatiōe eoz que in missa
et circa eam aguntur cum breui epologo z p̄clusionē totius
operis duodecim p̄prehendens articulos

Enumerat ea que in missa z circa ipsam aguntur.

Arti. i.

I	Lotio manū
ii	Thurificatio
iii	Altaris osculatio
iiii	Sacerdotis versio et ppli p̄ eum salutatio
v	Gestus variatio
vi	Duplex p̄ cruce signatio
vii	Hostie fractio
viii	Partis hostie in calicem missio
ix	Oculi pacis traditio
x	Vini non p̄secrati sumptio

Exponit rōem z significatiōē p̄mi p̄ncipalis quod circa missam z in ip-
sa occurrit pagendum.

Arti. ii.

I	Tractandū reuerēter ip̄m sacramentū Preciosa em̄ tractare nō p̄sueuerūt ho- mines. nisi manibz p̄us lotis Un̄ inde cens eēt q̄ ad tam p̄ciosum z tā nobile sacramentū tractandū quis accederet manibz q̄ de facili inquinant illotis.
ad	Incitandū celebrantē ad deuotionē et internā purificationē. quā intēdere d̄z Insinuādū q̄ p̄secratur hostiā lachry- mis p̄punctois lauare d̄z p̄us p̄sciam Significandū interiōrē mūdificationē
Unde sacer d̄y onisius d̄t. q̄ extremitatū ablutio fecit ablutionem etiā a minimis peccatis. Noc namqz rep̄sentabat ablutio sacerdos tum in veteri testamento	Reuerentiā sacris exhibendā cum iam offer- ri z p̄secrari debent. Deuotionē z puritatem incitandū Mundationē a peccatis significandā
Lotio manū ante missam fit	ii
	iii
	iiii
Lotio di- gitōrū in missa fit	Post sacramēti sumptōez p̄t
	Sacramēti reuerentiā. ne post tāti sacri p̄tactū tū digitis nō ablutis stari alia n̄ p̄secrata tāgant Periculi cautelā. vt si aliqd de sp̄ebz sacramē- talibz adherit digitis. p̄ ablutionē tollatur Mūdicie retinentiā. fecit em̄ hec ablutio. vt sa- cerdos q̄ p̄ sacramēti p̄ceptionē p̄sumit eē mūdatus post celebratōez mūdiciā retineat. z ne recidinet

Decimum

Rationē ac significatōez secūdi pncipalis qđ circa missam agit declarat **Arti. iij.**

I Sacramenti reuerentiā. vt scz p thuris odorē expellatur ois malus feror horrozē puocans
ij Dyabolice malignitatē repulsam. ne scz ille mas lignus p sacrificiū vel celebrantē aliqd machina
Thurificatio an missa ppter
ij Deuotionē z orōem celebrantis ac assistentiū significandā. que p ipsos ad deum dirigat.
ijij Effectū gratie representandū. qua sicut bono odore xps plenus fuit.

Explicat rōnem ac significatōez terci pncipalis qđ circa missam agitur **Arti. iij.**

I Sacramenti psecrandi tractandi z sumendi reuerentiā
Altaris **ij** Celebrantis amorem erga xpm excitandū
osculatio **ij** ad Dilectōez iter xpm spōsuz z ecclaz spōsam repntādā
an missa **ijij** Detestabile iude pditionis osculationē fecandā. pfer
et in ea fit **ijij** tim qđ ad illā osculationē que fit post sacramenti eleuationē. cum dicitur Ex hac altaris picipatione zc.

Quarti pncipalis qđ in missa agitur rōnem significatōez exponit

Uersio quintuplex. quintuplicē manifestationē xpi in die resurrectionis sue factam representat **Arti. v.**

Sacerdos **Septē** vicibz (inquies videlicet euz se vertit ad
ad populū **Saluta** pplm. z bis cū se nō vertit. vt cum dicit in pfatione
tio qđ fit **Dñs** vobiscū. et post hostie fractionē Pax dñi sit sp vobiscū) septiformē spūsancti grām sigt

Explicat rōnem ac significatōez quinti pncipalis qđ in missa agitur **Arti. vi.**

I Brachioz extēso Extēsiōne brachioz xpi i cruce
ij Eleuatio Directionē orōnis ad deum
ijij Cōiunctio qđ sigt Cōiunctōez cordis cū ore. oris cum ope. fidei cū opibz caritatē
Gestus **manuū**
pncipal' **ijij** Lācellatio Affixiōne xpi in cruce
variatio
est sextu **Digitoz. s.** Propt sacramenti reuerentiā z piculū cautelā
plex. **v** pollicē cū indi. ne si aliq pcula digitis adheferit dispndatur
ce copula **qđ fit** **bis.** id est xpi cum ecclesia
Ad significandā copulationē capitis cū mē

vi **Corpis inclis** Representandā humilitatem z obediē
natio. qđ fit ad **tiam** xpi. ex quibz passionē suscepit.
Incitandum celebrantē z assistentes ad
humilitatem z deuotionē.

Rationē z significatōez sexti pncipalis quod in missa agitur declarat.

Multiplex signatio p cruces fit ad representandū modū z ordinē dōminice passionis Et qz illa passio quibusdā gradibz fuit pecta Quedā em passionis ptes crucifixiōne precesserūt. z quedā in cruce psummate sunt. Ideo etiā quedā cruces fiunt ad representandū ea q passus est dñs an crucifixiōne. vt ille q fiunt an psecrationē. Quedā vero fiūt ad representandū ea q in cruce vel post crucē fecā sunt. sic ille q post psecrationē fiūt

Capitulum

I	Cruce	Triplici sub ill' p'bis	Nec dona Nec m'iera Nec scā. sa.	ad repñ tandū	Traditionē xpi factam a deo p're. ius da. z iudeis
		Triplici sub ill' p'bis	Benedictā Asscriptam Ratam		Venditionē pfectā a sacer dotib'. scribis et phariseis. vel venditiōis precii. s. triginta denarioz. Judā venditorē
		Perficiť aurē ista signatio p' decem vices.	Ubi addit du plex crux sub illis p'bis	Corpus Sāguis	Ad repñen tandum
ii			Unica in	Corporis	Cristū venditū
iii	Cruce		Consecratioe	Sāguinis	Bñdixit
			Ad repñentandū presignationē passionis xpi factā in cena p hui' sacramenti institutionē sub specie panis z vini.		
			Uel ad repñentandū passionem xpi in corpore z anima		
iv	Cruce qntupli ci sub illis p'bis		Hostia puram Hostia sanctā Hostia imacu. Panē scm. v. c. Calicē sa. ppe.		Ad repñandū pla gas qnqz siue vulnes ra quinqz pncipalia corporis xpi.
v				Corpus Et sangui. sump. Cum benedictioe	
			Ad repñandū corporis xpi extensionē in cruce. sang guinis effusionem. z passionis fructum.		
vi			Triplici sub illis verbis	Sāctificas Quificas Benedicis	Ad repñandū triplicē xpi orōem in cruce. s. pro psecutorib'. liberatiōe a morte. et adeptiōe gl'ie.
vii	Cruce	Triplici sub illis verbis	Per ipm Et cū ipso Et in ipso		Ad repñandū tres hos ras qbz xps in cruce pe pendit. qz ab hora sexta vsqz ad nonā
viii			Duplici sub illis verbis	Deo p'ri omnipotēti In vnitāte spūssancti	
			Ad repñandū separationē anime xpi a corpore.		
ix			Triplici sub illis verbis	Pax dñi Sit semp Vobiscū	Ad repñandū xpi re surrectionē tertia die factam.

Arti. viij.

Reponit rōnem ac significatiōē septimi pncipalis qđ agitur in missa
Hostie fra
ctio fit ad
Oblatuandū formā quam xps circa pfectionē huius sa
cramenti tenuit. Ipse em panem fregit zc.

Decimum

Hostie fractio
etiam fit ad

Representandū

Passionē xpi. in qua corpus eius vultne
rationibz fractū siue diuisum fuit.
Distinctionē corporis xpi mystici fm di
uersos eius status

Rationē et significationē octauī pncipalis quod in missa agitur declarat.

Arti. ix.

Circa missionē pncipalis hostie in calicē aduertendū est. qd hostia frangit
primo in duas medietates. ad designandū duplicē statum pdestinatorz
scz eoz qd sunt in eterna glā. et eoz qui sunt in tpali miseria. Illa nāqz
medietas qd ex manu dextra sup patenā indiuisa collocat fcat pdestina
tos qui iā adepti sunt beatitudinē. que p dextrā intelligit. Alia vero
medietas qd in sinistra manu retinet in duas pres diuidit. quaz vna me
dierati sup patenā collocare coniungit. et fcat illos qd sunt in purgatorio. qd
quidē licet beatitudinē nondū habeāt. sunt tñ certi de ea Altera vero
ps qd post hanc diuisionē in dextra tenet mittit in calicē. et fcat pdestina
tos adhuc in seculo viuētes. qui qvis de bñtudine habēda certi nō sint
illam tñ virtute passionis et sanguis xpi psequē. licet p multas tribu
lationes. que p calicem significātur.

Assignat rōnem et significationē nomī pncipalis quod in missa agitur.

Arti. x.

Postqz sacerdos dixerit Agnus dei et osculat librum vel altare vel
aliud fm p suetudinē loci. Et deī ministrū vel hymaginē vel tabulā p
eundē sibi porrectā. que vltēr exhibet astantibz osculāda Primo iō
vt celebrās nō solū cum deo pacē. sed et cum primo se habere. presterur
Secdo ideo. vt alij osculātes pfiteant se esse pūctos in vnitāte fidei
per xpm in ara crucis immolatum.

Rationē et significationē decimi pncipalis quod in missa agitur exponit.

Arti. xi.

Post pñtionē et calicis ac digitorz cū vino ablutionē sumit illud
vinū Primo iō. vt reliquie spz sacramentaliū (si qd in ore remāserint)
cū illo trāsglutiāt Secdo ideo. vt p b significet qd sacerdos deinceps
manere debeat mūdus. et suare sapore et odore vini pñctionis et tristit
cie in corde. grāz actōis et leticie in ore. recte puerfatis et iusticie in vita

Supius determinata breuiter epilōgās. et hoc opus pcludens (et ope

Arti. xii.

Qua qd circa officiū missē qd ad ministrz. celebrādi locū. rēpus. ac cetera in
summario huius opīs notata. dubitatōes ingerere pnt. sub ppendio sufficiē
ter resoluta putam. Nā si aliq alia occurrāt. ex his qd diffinita sunt dilige
nter pñderat. faciliū solui pnt Sollicite pterea curret ille p cuius negligen
tiā error aliqz pmissus fuerit. vt debetā sup illo pñiam agat. Et qz iux
ta sacroz canonū pñtutōes qdā defcūs speciale exigūt satisfactionē. tutū
est vt in casibz difficilibz pñtus supior pñlatur. cui tales sunt reservādi

Nō lateat deniqz lectore doctores diuersos circa qdā in supioribz deā
nō vniformit. sz sepius pñte sentire. vñ fieri nō potest vt singulor sentētiās
imitemur Sz b nobis sufficiat vt oī affectu ad opinātes secluso. ad qd no
bis veri aut magis pgruū vñsum est diffinuerim. ad glām ihu xpi. qui
cum pñe et spū sancto viuit et regnat in secula seculor bñdictus. Amen

Explicit resolutoriū dubioz circa celebrationē missaz. occurrentiū
Impssum Colonie p Henricū Quentell. Anno dñi M. cccc. xcij.

